

Stenogrammid

XIII Riigikogu, V Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 29.05.2017, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:13 Arupärimine sotsiaalkindlustuse kriisi kohta (nr 349)
2. 15:37 Arupärimine maksude ja tervisekäitumise kohta (nr 348)
3. 16:17 Arupärimine raske kütteõli aktsiisi kohta (nr 354)
4. 16:30 Arupärimine laulu- ja tantsupeo rahastamise kohta (nr 364)
5. 16:59 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

14:57 Esimees Eiki Nestor

Tere päevast, austatud Riigikogu! Alustame täiskogu V istungjärgu 16. töönädalat. Kellel on soovi üle anda eelnõusid või arupärimisi? Jaanus Karilaid, palun!

15:00 Jaanus Karilaid

Head kolleegid! Õiguskomisjonil on üle anda üks seaduseelnõu ja üks otsuse eelnõu. Seaduseelnõu puudutab välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse muutmist. Eelnõu eesmärk on Eesti ühiskonnale ohtliku välismaalase pagulasseisundi kehtetuks tunnistamise ning inimese välja- või tagasisaatmise võimaluse loomine olukorras, kui pagulasseisundi saanud välismaalast on karistatud tahtliku isikuvastase või üldohtliku kuriteo eest. Kehtiv regulatsioon ei ole kooskõlas direktiivi 2011/95 artikli 14 lõike 4 punktiga 2 ega pagulasseisundi konventsiooni artikli 33 lõikega 2, mis näevad ette, et pagulasseisundi kehtetuks tunnistamise või pagulase väljasaatmise alusena ei piisa isiku süüdimõistmisest eriti raskes kuriteos, vaid pagulane peab endiselt põhjustama ohtu ühiskonnale. Samuti ei ole kehtiva seaduse kohaselt võimalik pagulasseisundit kehtetuks tunnistada ega välismaalast välja või tagasi saata juhul, kui toime on pandud eriti raske, teise astme kuritegu või pagulane on ühiskonnale ohtlik. Esitatud muudatused tagavad kooskõla viidatud direktiivi ja pagulasseisundi konventsiooniga ning võimaldavad reageerida olukordadele, kus välismaalane on toime pannud eriti raske kuriteo ning on ühiskonnale ohtlik. See on siis seaduseelnõu, mille õiguskomisjon soovib üle anda.

15:00 Jaanus Karilaid

Otsuse eelnõu on Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ameti tegevust kontrolliva parlamentaarse ühiskontrolli töörühma liikmete nimetamise kohta. Nagu te teate, on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohaselt parlamentaarse ühiskontrolli töörühma ülesanne teostada poliitilist järelevalvet Europoli tegevuse üle tema ülesannete täitmisel, käsitleda kohtumistel Europoli tegevuse eelarve aspekte, arutleda vähemalt kord aastas Europoli tegevusega seotud üldisi küsimusi jm. Õiguskomisjoni ettepanek on nimetada ühiskomisjoni liikmeteks Raivo Aeg ja Kalle Laanet.

15:03 Esimees Eiki Nestor

Vabariigi Valitsuse esindajana Heili Tõnisson, palun!

15:03 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Austatud härra esimees! Hea Riigikogu! Täna algatab Vabariigi Valitsus kaks seaduseelnõu. Esiteks, rahvusvahelise raudteeveo konventsiooni ja selle lisade muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu. Nimetatud seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust majandus- ja

taristuminister Kadri Simson. Teiseks, naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise Euroopa Nõukogu konventsiooni ratifitseerimise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust justiitsminister Urmas Reinsalu. Aitäh!

15:03 Esimees Eiki Nestor

Olen juhatusel nimel vastu võtnud neli eelnõu, võtame need menetlusse kodu- ja töökorra seaduse alusel.

Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Hetkel on täiskogu istungil kohal 83 Riigikogu liiget.

Nüüd päevakorrast. Palun tähelepanu! Vabaerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku muuta teisipäevase istungi päevakorda järgmiselt: viia kolmas päevakorrapunkt ehk eelnõu 402 kuuendaks päevakorrapunktiks ja kuues päevakorrapunkt ehk eelnõu 413 kolmandaks päevakorrapunktiks. Hanno Pevkur, palun!

15:05 Hanno Pevkur

Aitäh, Riigikogu esimees! Selle punkti kohta mul ei ole etteheiteid, aga mul on küsimus: kas teil on mõned teated veel või ma ütlen kohe oma mure ära? Mul on mure nimelt selles, et meil on taas päevakorras ports eelnõusid, millele ei olnud veel täna hommikul olemas komisjoni seisukohta. Juhatus on pannud need päevakorda niimoodi, et juhtivkomisjon ei ole veel kõiki teemasid läbi arutanud. Kas me saame edaspidi juhatuselt paluda, et ta ei määra suurde saali arutuseks eelnõusid, mis on komisjonis esmaspäevaks läbi arutamata?

15:06 Esimees Eiki Nestor

Ma usun, et juhatus lähtub ka tulevikus päevakorra koostamisel ikkagi komisjoni ettepanekutest, kuidas me teistmoodi saaksime. Ja asjaolu, et päevakorda esitatakse näiteks teisipäevaks või kolmapäevaks punkte, mille kohta esmaspäeval veel otsuseid langetatakse, on komisjonides ikka praktika olnud. Ma ei näe siin midagi imelikku. Lõppkokkuvõttes ikkagi täiskogu otsustab. Jürgen Ligi, palun!

15:06 Jürgen Ligi

Aitäh, härra Nestor! Meie praktika on keskmisest pikem. Me teame, et neid asju tuleb ette. Küsimus on, et praegu on see nähtus massiivne ja Riigikogul tõepoolest kaob järg ära. Me ei jaksu kogu aeg seda võimalust anda. Kui on selliseid eelnõusid väga palju, aga me peame juba seisukohta hakkama võtma, siis see on uus kvaliteet. Kas oleks kuidagi võimalik, et juhatus siiski juhiks sellele komisjonide tähelepanu ja see oleks võimalik erandina, mitte süsteemina nagu praegu?

15:07 Esimees Eiki Nestor

Nendest aegadest, kus mul oli au olla komisjoni liige, ma mäletan, et sageli juhtus nii, et eelnõu esitati järgmise nädala päevakorda, kusjuures otsus selle kohta, kas eelnõu teine lugemine lõpetada või mitte lõpetada või mis üldse eelnõuga teha, langetati alles esmaspäeval. Sellist praktikat on Riigikogul olnud päris palju. Hanno Pevkur, palun!

15:07 Hanno Pevkur

Aitäh! Kui on erandjuhtumid, siis on see mõisteta. Aga meil on päevakorras, kui ma õigesti mäletan, sellised punktid 7, 8, 9 ja 10. Näiteks seesama punkt nr 10 kolmapäevases päevakorras ehk Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse muutmise eelnõu. Sinna tekkis täna hommikul koalitsiooni tehtud muudatus, mida komisjon arutas ja milleks ei olnud Riigikogu liikmetel kuidagi võimalik valmistuda, aga juba kolmapäeval me arutame seda saalis. Kui vaadata selliste eelnõude hulka, siis see ei ole normaalne praktika. Me ei jõudnud vanematekogus täna sellest rääkida, kuigi me seda tahtsime. Aga aeg sai ümber. See on teema, mida juhatus saab suunata. Juhatus saab juhtida komisjoni esimeeste tähelepanu sellele, et nad ei esitaks suure saali päevakorda eelnõusid, mille puhul komisjoni seisukoht on teadmata. Isegi see on teadmata, kas komisjon otsustab teha ettepaneku teine lugemine lõpetada või mitte. Meil on päevakorras eelnõu, mille kohta meil ei ole mingit teavet.

15:08 Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Ütlen komisjoni esimeestele edasi. Aga kas Vabaerakonna muudatuste kohta päevakorra asjus on märkusi? Aivar Sõerd, palun!

15:09 Aivar Sõerd

Aitäh! Ma jätkan ikkagi selle probleemi teemal, mida me ei jõudnud siin kõikehõlmavalt käsitleda. Pean silmas sedasama kümnendat punkti, mis on kolmapäevases päevakorras ja puudutab Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse muudatust. Sinna tekkis täna Keskerakonna fraktsiooni muudatus, millega soovitakse muuta tagatisfondi seaduses nõukogu liikme tagasikutsumise korda. Tagatisfondi seadusel, mille muutmine sinna juurde pandi, ei ole mitte mingisugust pistmist Eesti väärtpaberite keskregistri seadusega. Kuidas me saame kolmapäeval seda Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse muutmist hääletada? Need on täiesti erinevad asjad, mis on seal kokku pandud.

15:09 Esimees Eiki Nestor

Täiskogul on võimalik see muudatusettepanek välja hääletada. Kas Vabaerakonna pakutud päevakorra paranduste kohta on mingeid proteste? Ei ole. Keskkonnakomisjon on teinud ettepaneku arvata selle tööädala kolmapäevase istungi päevakorrast välja neljas punkt, milleks on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050" eelnõu 410 teine lugemine. Kas selle kohta on Jürgen Ligi märkus?

15:10 Jürgen Ligi

Minul on eelmise märkuse kohta öelda, et kui me siin arutasime, kas nende maksuseaduste puhul on tegemist kobareelnõuga või mitte, siis te kaitsesite vihaselt seisukohta, et tegu on ühe tüvega, mille ümber on tulumaksuseadusega seotud asjad. On fakt, et menetlemise vaatevinklist on tegemist kobaraga, liiga koormatud eelnõuga, mille puhul vaidlemiseks paljude paragrahvide üle oleks vaja märksa rohkem aega, kui meil on. Praegusel juhul selle Aivar Sõerdi viidatud muudatuse puhul ei ole sellist tüve. Eesti väärtpaberite keskregistri seadusele pannakse juurde täiesti suvaline tagatisfondi seaduse muudatus. See muudatus pole selle keskregistri seadusega seotud, vaid kõrvaline. Siin ei ole minu arvates juhatusel õige öelda, et tehke, mis tahate, kui ei taha teha, siis ärge tehke. Võiks ikkagi hoida mingit poliitilist kultuuri.

15:11 Esimees Eiki Nestor

Ma olen sellega nõus, et üldiselt, kui eelnõu käsitleb metsi ja mägesid, siis ei peaks tegema sinna parandusi jõgede ja järvede kohta. Selle põhimõttega ma olen nõus. Keskkonnakomisjoni ettepaneku kohta ei ole kellelgi märkusi. Rahanduskomisjon on teinud ettepaneku arvata kolmapäevase istungi päevakorrast välja üheksas punkt, mis on Vabariigi Valitsuse algatatud kogumispensionide seaduse ja investeerimisfondide seaduse muutmise seaduse eelnõu 427 teine lugemine. Selle kohta ei ole ka kellelgi proteste.

Austatud Riigikogu, koos nende parandustega, mis on Vabaerakonna fraktsiooni, keskkonnakomisjoni ja rahanduskomisjoni esitatud, panen hääletusele Riigikogu täiskogu V istungjärgu 16. tööädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Päevakorra vastuvõtmise poolt oli 72 Riigikogu liiget, vastu 7, erapooletuid 4. Päevakord on kinnitatud.

1. 15:13 Arupärimine sotsiaalkindlustuse kriisi kohta (nr 349)

15:13 Esimees Eiki Nestor

Arupärimised päevakorra järgi. Esimene arupärimine on Maris Lauri, Jüri Jaanson, Arto Aasa, Kalle Laaneti, Lauri Luige, Remo Holsmeri, Liina Kersna, Terje Trei, Kristen Michali, Heidy Purga, Kalle Pallingu ja Laine Randjärve esitatud. Arupärijate nimel Maris Lauri, palun!

15:13 Maris Lauri

Hea juhataja! Head kolleegid! Reformierakonna fraktsioon esitas arupärimise sotsiaalkaitseministrile 12. aprillil. See puudutab probleemi sotsiaalkindlustuse valdkonnas. Nimelt selgus ajakirjanduse kaudu, et rehabilitatsiooniks mõeldud raha sai selle aasta alguses kahe nädalaga otsa, mistõttu inimesed on jäänud toetuste ja teenusteta. Uusi abivajajaid ei võeta rehabilitatsiooni- ja hoolekandeteenustele, sellepärast et raha on otsas. See tähendab seda, et inimestel oleks võimalus uuesti teenuse järjekorda saada alles järgmise aasta alguses.

Aprilli alguse seisuga ootas rehabilitatsiooniteenuste järjekorras 780 inimest, neist 403 olid lapsed ja 191 üle 63-aastased pensionärid. Eriti oluline on rehabilitatsiooniteenuste kättesaadavus laste puhul. Lapsed arenevad ja nende puhul on võimalik toimetulekut oluliselt parandada, kui võimalikult vara alustada. See, et teenust vajavad lapsed on järjekordadesse ootama jäänud, on kuritegelik ja hoolimatu. Asjaolu, et rehabilitatsiooniteenuseid pole võimalik saada vajalikus mahus, õhnestab ka töövõimereformi. Mõningate terviseprobleemide puhul, näiteks 25 000 psüühikahäirega inimese puhul on toetavate teenuste saamine sisuliselt võimatu. Ei saa olla rahul ka sellega, et vajalike rahaliste ressursside puhul viidatakse Euroopa Liidu rahale, sest need summad ei ole mõeldud kuludeks, mis on oma iseloomult püsivad. Sellisteks teenusteks tuleb raha leida riigi enda tuludest. Ei saa ka nõustuda sellega, et mõne rehabilitatsiooni vajava grupi jaoks võetakse raha teiste arvelt.

Sellest tulenevalt oli arupärijatel ministrile neli küsimust, mis puudutavad eelarve planeerimist, võimalikke rahalisi vahendeid, et rehabilitatsioonivajadust katta, ja samuti seda, kuidas planeeritakse tulevikus rehabilitatsioonikulud katta. Palume ka hinnangut selle kohta, miks selline olukord tekkis. Aitäh!

15:16 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab sotsiaalkindlustuse kriisi kohta sotsiaalkaitseminister Kaia Iva. Palun!

15:16 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Austatud esimees! Head Riigikogu liikmed! Esitatud on neli küsimust. Loen ette küsimuse ja annan siis igale küsimusele ka vastuse.

Esimene küsimus: "Miks eelarvet planeerides ei arvestatud eelmiste aastate kogemusi ja tegelikku vajadust?" Kõigepealt on vaja teha mõned täpsustused arupärimise kirjeldava osa kohta. Rõhutan, et sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutamiseks ei saanud raha otsa, mida on ekslikult väidetud ja mida arupärijad oma pöördumises ka kordavad. Selle aasta alguses jõuti olukorda, kus eelmisel aastal teenusele suunatud ja uuel aastal teenusele suunatud inimestele, kokku siis veidi rohkem kui 17 000 inimesele, oli vaja broneerida kõik olemasolevad vahendid, kuna teenuslepingud tehakse kaheks aastaks. See tähendab, et uued taotlejad tuli järjekorda panna. Aga riigieelarves on vajalik raha selle teenuse jaoks olemas. Seejuures ei ole rehabilitatsiooniteenuse järjekorrad esmakordsed. Vastupidi, praegune järjekord – viidatud aprilli alguse seisuga umbes 800 inimest ja tänase seisuga natuke üle 400 inimese – on kordades lühem kui eelmistel aastatel. Näiteks 2012. aastal oli järjekorras 9946 inimest, 2013. aastal 11 314 inimest, 2014. aastal üle 7000 inimese ja 2015. aastal 9870 inimest. Esmakordselt likvideeriti järjekorrad eelmisel aastal täiskasvanute osas eelhindamise ja üldise ühekordse lisaraha abil. Ühekordsed rahastused pole sotsiaalvaldkonna teenuste puhul aga jätkusuutlikud, seega on probleem eelkõige baasrahastuses. Olen arupärijatega nõus, et eriti oluline on rehabilitatsiooniteenuse kättesaadavus laste puhul. Oma ametisse nimetamisel ma ka märkisin, et lapsed, nende abivajaduse kiire märkamine ja tõhus sekkumine on minu prioriteedid. Eelisjärjekorras me määrame täiendava raha just lastele teenuste osutamiseks ja praegu Sotsiaalkindlustusametis ühtegi last järjekorras ei ole. Arupärijad on hinnanud, et laste järjekorras olek on kuritegelik ja hoolimatu. On näha, et sellisele arusaamale on Reformierakonna liikmed pärast võimult lahkumist tagantjärele jõudnud. Näiteks 2011. aastal, kui sotsiaalminister oli praegune Reformierakonna esimees, oli järjekorras 1935 last. 2013. aastal, kui sotsiaalminister oli Reformierakonna eelmine esimees, oli järjekorras 1966 last. Teie viidatud aprillis järjekorras olnud laste arv 403 on õnneks kordades väiksem. Faktitäpsuse huvides märgin, et ka praegu on lapsi ootel soovitud konkreetse teenusepakkuja juures, kuid see ei tulene rahanappusest. Märgiti, et rehabilitatsiooniteenuse piiratus õhnestab töövõimereformi. Tuletan meelde, et tööealiste inimeste rehabilitatsiooni teenust pakub eeskätt töötukassa, kus teenuse rahastamisel probleemi ei ole. Kuna eeldus, et tööealised isikud hakkavad teenuseid saama töötukassast, ei realiseerunud täies mahus, siis tööealiste inimeste teenuse rahastamiseks kasutame Euroopa Sotsiaalfondi toetusi nüüd ka

Sotsiaalkindlustusametis.

Nagu kõigile Riigikogu liikmetele, sh ka arupärijatele peaks teada olema, ei ole Sotsiaalministeeriumi riigieelarvelisi lisataotlusi alati rahuldatud. 2016. aastal õnnestus esimest korda ja ühekordse lisaraha toel järjekord likvideerida. Süsteemisiseselt hakati muudatusi tegema juba varem ja olulised muudatused sotsiaalhoolekande seaduses jõustusid eelmisel aastal. Juhin tähelepanu, et nimetatud seaduse § 64 sätestab, et eelarvevahendite vähesuse korral arvatakse rehabilitatsiooniteenuse soovijad järjekorda, mille pikkus võib olla kuni üks aasta. Just nii on seadusesse kirja pandud. Ka selle seadusmuudatuse ettevalmistamise ja vastuvõtmise ajal juhtis valitsust arupärijate partei. Seaduses toodud regulatsioonile vastavalt Sotsiaalkindlustusamet kliente aasta alguses ka teavitas.

Arusaadavalt see olukord meid ei rahulda. Prioriteediks peame, et lapsed saaksid vajaliku teenuse kohe ja et ka teistele inimestele oleks tagatud võimalikult kiire ja tõhus abi. Samas rõhutan, et me ei saa eeldada, et järjekorda teenuste saamiseks üldse kunagi ei ole. Osa muudatusi on võimalik teha ka teenusekorralduse sees. Süsteemist on vaja välja viia vähetõhusate teenuste kasutamine, näiteks spaalaadsed passiivsed teenused. Samuti tuleb vältida ülemääraste plaanide koostamist ja kulutusi kõrvaltegevustele. Tähtsad on ka kvaliteet ja kontroll tegelikult osutatud teenuste mahu üle, samas on vaja rohkem tähelepanu pöörata tugiteenuste pakkumisele haridussüsteemis. Kõik need koos moodustavad terviku. Tänavu oleme esimese kvartali kulutuste põhjal planeerinud eelarvemuudatusi, mis võimaldavad praegu uusi kliente teenusele suunata. Rehabilitatsiooni järjekorras on 64 psüühikahäirega isikut ja 374 täisealist muud isikut. Alla 16-aastaseid järjekorras ei ole.

Sotsiaalkindlustusamet tegeleb aktiivselt sellega, et leida süsteemisiseselt võimalusi kokkuhoiuks.

Sotsiaalkindlustusamet on edastanud ka Eesti Puuetega Inimeste Kojale oma analüüsi ja ettepanekud.

Kuid selge on, et ainult süsteemisisesest kokkuhoiust ei piisa, on vaja suurendada baasrahastust.

Rahandusministeeriumiga on kokku lepitud, et baasrahastus kõigis valdkondades vaadatakse üle pärast analüüsi ja sellest tulenevate võimalike muudatuste mõju hindamist.

Teine küsimus: "Kust kavatakse võtta täiendavad rahalised vahendid, et katta rehabilitatsioonivajadus sel aastal? Millal täpsemalt need vahendid suunatakse rehabilitatsiooniteenuste kulude katmiseks?" Sel aastal on plaan kasutada kahte lisarahastuse allikat. Esiteks eraldame rehabilitatsiooniteenuse süsteemi raha Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest 1 miljoni euro ulatuses. Teiseks kavandame koostöös Rahandusministeeriumiga eelarvemuudatusi, et hoida teenusejärjekorrad minimaalsed. Selles osas kavandamine ja läbirääkimised käivad.

Kolmas küsimus: "Millises mahus, sealjuures rahalises, planeeritakse rehabilitatsiooni kulusid järgmisel aastal? Millistest allikatest?" Sotsiaalkindlustusameti koostatud prognoosi alusel esitasime lisataotluse saada riigieelarvest järgmiseks aastaks lisaraha 3,05 miljonit eurot, et suurendada baaseelarvet.

Riigieelarve seaduses fikseeriti ühekordne osaline lisarahastus. See tähendab, et kahjuks baaseelarve selle järgi ei suureneks. Aga nagu ütlesin, Rahandusministeeriumiga on kokku lepitud, et baasrahastus vaadatakse üle pärast Sotsiaalkindlustusameti analüüsi ja sellest tulenevate võimalike muudatuste mõju hindamist. Sotsiaalfondi vahendite võimaliku kasutamise järgmisel aastal vaatame üle aasta lõpus, kui on selge, kui palju tööelisi inimesi jääb saama Sotsiaalkindlustusameti rehabilitatsiooniteenust.

Neljas küsimus: "Sellise ulatusega eelarveline möödapanek sai tekkida üksnes väga halva planeerimise tulemusena. Kas minister tunnistab enda või oma eelkäija süüd selles?" Esimesele küsimusele vastates ma andsin ülevaate, millised on rehabilitatsiooniteenuse järjekorrad olnud eelmistel aastatel. Ilmselt on aru saada, et eelarveline möödapanek ja viidatud väga halb planeerimine on olnud väga tõsised probleemid paljude aastate vältel. Ehk et on üldisem küsimus, miks ei ole riigieelarves piisavalt vahendeid ja miks neid ei jätku ka sotsiaalvaldkonnas. Võib arvata, et selline olukord, kus sotsiaalvaldkonnas raha ei jätku, on kahetsusväärset tekitanud tunde, et see ongi tavaline olukord.

Raha ei saa kunagi ilmselt olema piisavalt, aga me peame jõudma nii kaugele – ja ma usun, et jõuame ka –, et andmestiku kvaliteet on usaldusväärne, sellele toetuvad prognoosid põhjendatud ja tegutsemine proaktiivne. Näen siin positiivseid muudatusi nii Sotsiaalkindlustusametis kui ka Sotsiaalministeeriumi, Rahandusministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusameti koostöös.

15:25 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ministrile. Maris Lauri, palun!

15:25 Maris Lauri

Aitäh! Lugupeetud minister! Te mainisite, et analüüs tehakse. Kes selle analüüsi teeb ja millal see loodetavasti valmis saab?

15:26 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Seda teeb praegu Sotsiaalkindlustusamet. Selles on esimesed kokkuvõtted tehtud. Oleme vajalike muudatuste osas läbi rääkinud Eesti Puuetega Inimeste Kojaga, oleme asja arutanud ministeeriumi sees ja üsna pea esitame ka sotsiaalkomisjonile ettepanekuid süsteemisestest muudatuste kohta. Täna toimuvad läbirääkimised Rahandusministeeriumiga ja kavatseme neid teha ka edaspidi, et asjad oleks täpselt selged. Tuleme selle teema juurde tagasi nii kaua, kuni asi on päris klaar.

15:26 Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel, palun!

15:26 Andres Herkel

Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Ma kasutan juhust, et jätkata meie kaks nädalat tagasi aset leidnud diskussiooni Vabaerakonna üsna lähedasel teemal esitatud arupärimise puhul. Täna teid ka selle kirjaliku vastuse eest, mis te mulle saatsite! Aga et see teema kajama jääks, küsin ma veel kord seda, kas on olemas oht, et näiteks intellektipuudega inimesed, kes vajavad ööpäevaringset teenust, viiakse nn kogukonnateenusele üle ka siis, kui neil selleks tegelikult eeldusi ei ole. Inimesed on saanud selle kohta ärevusse ajavaid signaale ja see n-ö deinstituutsionaliseerimine ehmatab neid. Ega seda nüüd sellises pioneerlikus korras ellu viima ei hakata?

15:27 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Aitäh selle küsimuse eest! Hea meelega kinnitan üle, millest me põgusalt eelmisel korral rääkisime ja mis on tõesti mingitest protsessidest vaeleusaama jätnud. Ju ma pean sellest veel rääkima ja teen seda hea meelega. Hurraa-korras kogukonnateenusele üleviimist olla ei tohi ja seda ka ei tule. Praegu on hinnatud, et asenduskodudes, mis on seni tegutsenud ja kus on ööpäevaringne hooldus, on ligikaudu 20% selliseid isikuid, kes võiksid piisavate toetavate teenuste korral elada iseseisvamalt, vajamata ööpäevaringset teenust. Nead võiksid olla kogukonnateenusel. Arusaadavalt on vaja neid inimesi, kui nad on juba aastaid ööpäevaringsel hooldusel olnud, enne seda muudatust õpetada ja aidata neil uues olukorras sisse elada. See peab olema kindlasti tagatud. Kui on selliseid juhtumeid – ei saa ju välistada, et seda tuleb ette –, et see otsus ei ole ennast õigustanud, siis tuleb ringi otsustada ja lähtuda ikkagi konkreetse inimese vajadustest.

Nüüd üks väike selgitus veel. Eelmisel korral tekkis väike segadus sellega, et arengukavast oli võetud need sihttasemed, kui suur osakaal on ööpäevaringsetel teenustel ja kui suur osakaal toetavatel teenustel. Selle näitaja põhjal, et ööpäevaringsete teenuste osakaal jääb väiksemaks, arvati, et ju need kaovad ära. Ei, vastupidi. Nõndanimetatud kergemate teenuste osakaal kasvab ja neid on viimase nelja aastaga ka üsna palju juurde tulnud. Järgmise projektivooru eesmärk on, et kasvaks selliste toetavate teenuste osakaal, mis aitavad inimestel saada võimalikult palju kas kodus või kogukonnas elades hakkama. Niisuguseid teenuseid lihtsalt osutatakse rohkem. Nii et sellist hurraa-korras ööpäevaringselt teenuselt ärasuunamist ei ole ja praegu luuakse uue vooruga võimalus teha juurde eriilmelisi ööpäevaringse hoolduse kohti. Nii et kindlasti ka neid kohti tuleb juurde.

15:30 Esimees Eiki Nestor

Liina Kersna, palun!

15:30 Liina Kersna

Aitäh, hea istungi juhataja! Austatud minister! Te ütlesite, et ka haridusvaldkonna tugiteenused vajavad parandamist. Tõsi, nii see on. Minu küsimus on: milline roll teie kui sotsiaalkaitseministri arvates on sellel, et meie haridusvaldkonnas on tugiteenused hästi kättesaadavad?

15:30 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Eks see on üks valdkondadest, kus ministeeriumide- ja ministritevaheline koostöö peab olema hea. Peab olema koos vaadatud, missugused tugiteenuste mõjud on. Tean nii oma eelmise töö praktikast kui ka näen praegu, et kui haridussüsteemis, koolis-lasteaias ei ole logopeedi, ei ole sotsiaalpedagoogi, siis see kasvatab kohe survet Sotsiaalkindlustusameti kaudu saadavale rehabilitatsioonile. Ja see on täiesti arusaadav. Kui kusagil on auk, siis surve langeb mujale. Praegu on järgmiseks aastaks plaanitud eraldada riigieelarvest lisaraha, mida on võimalik nii koolidel kui ka lasteaedadel kasutada tugiteenuste rahastamiseks. Aga selles valdkonnas on hoopis laiem probleem: ei jätku ka vajalikke spetsialiste. Nende koolitamise vajadus on suur. Seega on selge, et praegusi spetsialiste tuleb kasutada vastutustundlikult. Kui ühes asutuses on logopeed olemas, siis on raiskamine, kui ta pool kohta on logopeed ja pool samas abiõpetaja vms. Ka selle pilguga tasub asutuste pidajatel olukorda vaadata ja püüda tugispetsialiste säästlikult ja otstarbekalt rakendada.

15:31 Esimees Eiki Nestor

Jüri Jaanson, palun!

15:31 Jüri Jaanson

Austatud Riigikogu esimees! Hea minister! Tulen tagasi teie tehtud vihje juurde, et arupärijad olid siis peaministri parteis, kui see aastane rehabilitatsiooniteenuste järjekord kehtestati. Aga see oli tollal siiski mõeldud inimeste jooksvalt teenuste järjekorda panemiseks. Paratamatult saab teenuseid vähem osutada, kui inimesi, kes konkreetset teenust soovivad, juurde tuleb. Kindlasti ei olnud see mõeldud nii, et rahapuuduse korral lükatakse kõik teenuse saajad piltlikult öeldes järgmisse eelarveaastasse. Aga mu küsimus on selline: milline on teie meelest – arvestades, et järjekorrad on tegelikult paratamatud – optimaalne rehabilitatsiooniteenuse järjekord?

15:32 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Ma olen täiesti nõus, et keegi ei ole mõelnud, et igal juhul peavad inimesed aasta otsa järjekorras olema. Loomulikult pole ei seadusandja – ma istusin toona ka ise Riigikogu saalis – ega keegi muu sellest nii aru saanud. Aga ma viitasin sellele seaduse paragrahvile, kus on selgelt öeldud, et eelarveliste vahendite puuduse korral pannakse abivajaja järjekorda ja see järjekord võib olla kuni aasta pikk. Selles mõttes käitus Sotsiaalkindlustusamet nii, nagu seadus ette näeb. Aga hinnangut, kui pikk on optimaalne või paras järjekord, ma küll ei hakka ministrina andma. Minu lootus on see, et järjekorda ei ole. Aga kui see ühel või teisel põhjusel tekib, siis seadusandja tahe on, et see võib olla kuni aasta. Optimaalne võib olla pigem see, et kui mingil hetkel on suurem tung teenusele ja selle täiendavad mahud on ära kasutatud, siis on aasta lõpus võimalik inimesi järjekorda panna. Aga nagu ma juba ütlesin, eeldus peaks olema see, et lapsed saavad esimeses järjekorras teenusele. Me hakkame ka laste puhul tegema eelhindamist. Praegu me planeerime seda ja tuleme sellega mingil hetkel välja. Nagu on juba räägitud, praegu me kulutame raha rehabilitatsiooniplaanide koostamisele ka siis, kui tegelikult rehabilitatsiooniplaani ei pruugi vajagi olla ja laps ei lähe rehabilitatsioonile. Näiteks allergia puhul see ei aita. Sellise süsteemi korrastamisega me kindlasti tegeleme, et mitte ressursi kulutada seal, kus see ei ole mõistlik.

15:34 Esimees Eiki Nestor

Urmas Kruuse, palun!

15:34 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt minister! Kas teid kui sotsiaalkaitseministrit ei tee murelikuks valitsuse eelarvepoliitika, mis üritab eelarve tasakaalust välja viia? Ja teades, et töövõimereform on väga suures osas käivitunud Euroopa Liidu raha toel ja et meil peab olema konkreetne sellest väljumise strateegia, kas te olete valitsuses arutanud, kui palju see väljumisstrateegia maksab ja kust asendusraha tuleb?

15:35 Sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Mind teeks kindlasti murelikuks see, kui eelarve oleks pikas perspektiivis tasakaalust väljas. Sotsiaalkaitseministrina teeb mind aga eriti murelikuks see, et sotsiaalvaldkonnal ei ole piisavalt raha. Nii et kindlasti ma seisan selle eest, et sotsiaalvaldkond oleks teenuseid pakkudes optimaalsel viisil rahastatud.

Te küsisite aga töövõimereformi kohta. Saan aru, et endise valdkonnaministrina on see teile südamelähedane teema. Ilmselt on seda küll õige küsida vastutava ministri käest, aga üldises plaanis on Euroopa Liidu fondidele tuginev rahastus pikaajaline planeering ja nii on ta paika pandud. Väljumisstrateegia sõltub üsna palju sellest, missugune saab olema Euroopa Liidu järgmine rahastusperiood. Hetkel on meile teada, et Brexiti tõttu valitseb suur ebamäärasus. Seni on olnud eeldus, et meie rahastus on järgmisel perioodil umbes 60% praegusest määrast. Veel võib eeldada, et järgmisel perioodil me ei saa seda raha enam mitte niivõrd betooni peale kulutada, kuivõrd inimeste peale. Ning see väljumisperiood saab olema ilmselt pikem kui praegune periood.

15:36 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, sotsiaalkaitseminister Kaia Iva! Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole, lõpetan selle päevakorrapunkti arutelu.

2. 15:37 Arupärimine maksude ja tervisekäitumise kohta (nr 348)

15:37 Esimees Eiki Nestor

Järgmisena on meie päevakorras arupärimine, mille esitasid Riigikogu liikmed Urve Tiidus, Maris Lauri, Terje Trei, Jüri Jaanson, Lauri Luik, Deniss Boroditš, Aivar Sõerd, Valdo Randpere, Madis Milling, Urmas Kruuse, Igor Gräzin ja Hanno Pevkur. Arupärijate nimel Urve Tiidus, palun!

15:37 Urve Tiidus

Lugupeetud juhataja ja Riigikogu liikmed! Täna, kui vastamise järg on jõudnud arupärimiseni maksude ja tervisekäitumise kohta, on magustatud jookide maksustamise seadus esimese lugemise siin saalis läbinud, aga maksude teemad ei ole ammugi mitte veel ammendatud. Kui retooriliselt alustada, siis ma küsin, kas elu on tõesti liiga magusaks läinud, et me asume riigikassat rahva magusalembuse arvel rahastama. Loomulikult me oleme kõik kuulnud ütlust, et suhkur on valge surm, Mary Poppins aga laulab lastele, et lusikatäis suhkrut aitab arstirohtu kergemini alla neelata. Vanas Roomas oli 1. sajandil suhkrul üksnes arstimistaatus ja veel mõni aeg tagasi subsideeris Euroopa Liit suhkru tootmist nii suures mahus, et üle viie miljoni tonni valget peedisuhkrut tuli igal aastal eksportida.

Läbi aegade on arusaam suhkru mõjust organismile olnud väga vastuoluline. 20. sajandi lõpu poole asuti suhkru tarbimist järjest rohkem seostama ülekaalulisuse kui terviseriskiga. Eesti valitsus otsustas minna lihtsat teed: algatada muude maksutõusude seas suhkrumaksu seadustamine suhkru tarbimise vähendamiseks ja loodetavasti ka terviseriski kahandamiseks. Peamine sihtrühm magustatud jookide tarbimisel on lapsed ja noored. Esmapilgul tundub tegu olevat poliitikute väga hooliva sammuga. Täiskasvanutel on laste elu korraldamisel ja prioriteetide seadmisel oluline roll, aga seda mitte maksutõusuga taskuraha kallale minnes, vaid eelkõige perekonnas oma laste valikuid suunates ja neis tervislikke toitumisharjumusi kujundades. Selle suunamise juurde kuulub ka lihtne tarkusetera, et puhas joogivesi on kasulikum kui limonaad ja tervislikum kui kokakoola. Suhkru tarbimise vähendamise mõjust on eelnõu liikvelemineku järel palju räägitud. Ühe pseudoteadmise tõi esile arstiteadlane Mihkel Zilmer, kes on käsitlenud suhkru ja diabeedi ehk suhkruhaiguse väidetavaid seoseid. Neid lihtsalt ei ole. Zilmer on väitnud, et ei ole mitte mingisugust objektiivset tõestust, et suhkru suurem tarbimine tekitab diabeeti rohkem kui muud põhjused.

Nõndanimetatud suhkrumaksu kehtestanud maades on tehtud ka maksu mõju uuringuid. On neid, mis tõdevad, et limonaadimaks on vähendanud tarbimist ja varasemad tarbijad on aastaga keskmiselt kaks kilo kaalus alla võtnud, samas puuduvad võrdlevad uuringud, kuidas magusate karastusjookide vähem tarbimine mõjutab muu magusa kraami tarbimist. Nii et lootus, et magustatud jookide maks viib kõik magusalembesed inimesed vormi, on suuresti fantaasia ja soovunelm. Lisaks väidavad geeniteadlased, et paljudel inimestel võib suurem suhkruvajadus olla geneetiliselt determineeritud. Maikuu alguses

ilmus Ameerika teadusajakirjas Scientific American artikkel 6500 taanlasele tehtud terviseuuringust, mille käigus uuriti südamehaiguste põhjusi. Kopenhaageni Ülikooli teadlaste uuringust selgus ka huvitav asjaolu, et teatud geenivariandi esinemisel ongi inimestel suurem magusavajadus. See uuring võib anda uut infot vastamaks küsimusele, miks ikkagi ühed võivad süüa rohkem suhkrut, ilma et nende kehamassiindeks kasvaks.

Magustatud jookide eelnõu on saanud kriitika osaliseks enne ja pärast esimest lugemist. On toodud esile, et seaduseelnõu kohta ei koostatud väljatöötamiskavatsust, mida justiitsminister on siinsamas Riigikogu saalis nimetanud absoluutseks tingimuseks, ilma milleta seaduseelnõud ei tohiks parlamendi menetlusse jõuda. On ka märgitud, et tervisele kahjulikke tooteid on peale suhkrute teisigi. Täpsemalt öeldes võib iga toiduaine muutuda tervisele kahjulikuks või suisa ohtlikuks, kui seda liiga suures koguses tarbida. Nõndanimetatud suhkrumaksu praktiseeritakse, kuid Euroopa Liidu maades siiski vähe, sest lisatud ja loodusliku suhkru osakaalu on mis tahes magusates toodetes keeruline määrata. Maksustamisel tuleb seda vahet siiski teha just maksu õigluse ja tervislikkuse silmas pidades. Seda leiavad samasuguse maksu kriitikud Soomes. Taani muuseas tühistas limonaadi- ja ka rasvamaksu 2013. aastal, sest see ei toiminud oodatud moel. Suhkrumaksu kriitikud on nimetanud suhkrut sisaldavate toodete maksustamist patroneerivaks ja nn lapsehoidjariigi maksuks. Olgu öeldud, et üks teelusikatäis suhkrut annab 16 kalorit, see on 0,2% päevasest kalorivajadusest. 1960. aastal lõi Euroopas laineid Federico Fellini film "Magus elu". See rääkis peategelase viljatutest õnneotsingutest ning sai vaatajate lõputu kriitika osaliseks – nii nagu valitsuse magusamaksu.

Kui selle magusamaksu teema puhul üldse mingit kasu otsida, siis toiduainete ja karastusjookide tootjad saavad ju ka aru, et tarbijate tervise nimel tuleb tööd teha ja tooteid tervislikumaks arendada, sest siis elavad tarbijad pikema ja tervema elu ja kasvatavad ka turgu kauem. Aga küsimused on meil ministrile ka. Aitäh!

15:42 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab rahandusminister Sven Sester. Palun!

15:42 Rahandusminister Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head arupärijad! Esitasite 10. aprillil arupärimise, kus tundsite huvi maksude ja tervisekäitumise kohta. Vastan teie esitatud küsimustele.

Esimene küsimus: "Millised uuringud on aluseks suhkrusisaldusega jookide maksustamisel?" Jookide maksustamise aluse saamiseks analüüsiti Maailma Terviseorganisatsiooni ehk WHO viimastel aastatel avaldatud uuringuid ja sellesisulisi soovitusi ning ka Euroopa Komisjoni asjaomase maksustamise uuringuid ning ka OECD teemapabereid. Need olid peamised allikad, mida nii analüüsil kui ka sellel tugineva eelnõu kokkuleppimisel ja kokkupanemisel kasutati. Analüüsis on neile ka viidatud, aga kui kellelgi on nende leidmisega raskusi, siis võin e-kirjaga saata viited internetilehekülgedele, kust need uuringud ja soovitused leitavad on. Peamised allikad toon siinkohal ka välja. Need on WHO 2015. aasta analüüs "Using price policies to promote healthier diets", WHO 2016. aasta analüüs "Taxes on sugary drinks: Why do it?", analüüs väljaandes OECD Health Working Papers No 48 "Improving lifestyles, tackling obesity", samuti OECD teos "Obesity and the Economics of Prevention – Fit not Fat" ja ka WHO 2016. aasta materjal "Technical guide of food and drink taxation to promote healthy diets". Neid analüüse on maailmas tehtud päris mitmeid ja need annavad meile konkreetsest teemast hea ülevaate. Teine küsimus: "Millist lõppeesmärki valitsus taotleb maksu kehtestamisega?" Seadusel on kaks eesmärki: rahva tervise kaitse ja fiskaalpoliitiline eesmärk. Tervisekaitse eesmärk on laiem, hõlmates ettevõtjate suunamist tootma väiksema suhkru- ja magusainesisaldusega jooke ning ka tarbija mõjutamist tegema tervist säästvaid valikuid.

Kolmas küsimus: "Maailmas toodetakse arvukalt keemilisi suhkruasendajaid, mis teevad küll joogi magusaks, kuid nende mõju tervisele on vähem uuritud kui suhkru mõju. Kas näete võimalust, et need tulevad mängu maksu kehtestamise järel?" Eelnõu kohaselt maksustatakse ka magusaine lisamist jooki. Juhul kui jook on magustatud ainult magusainega ning selles pole suhkrut, siis olenemata magusaine kogusest on ühe liitri joogi maksumäär 0,1 eurot. Kui magustatud jook sisaldab nii magusainet kui ka suhkrut, siis maksustatakse magustatud jook suhkrusisalduse järgi. Nimelt, kui ühe liitri sellise joogi suhkrusisaldus on väiksem kui 5 grammi 100 milliliitri kohta, maksustatakse jook maksumääraga 0,1 eurot. Kui suhkrusisaldus on suurem kui 5 grammi, kuid väiksem kui 8 grammi 100 milliliitri joogi kohta, maksustatakse jook samuti maksumääraga 0,1 eurot. Juhul kui ühe liitri suhkru ja magusainega

magustatud joogi suhkrusisaldus on vähemalt 8 grammi 100 milliliitri joogi kohta, on maksumäär 0,3 eurot.

Neljas küsimus: "Kui võrrelda tervisekäitumise mõjutamise erinevaid viise, näiteks teadlikkust ja kasvatust ning makse, siis mida peate efektiivsemaks? Kas kodused nõuanded lastele mitte juua coca-colat ja limpsi jäävad teie meelest alla kallinevatele hindadele?" Kui lapsevanemad on teadlikud magustatud jookide kahjulikust mõjust tervisele, on kodused nõuanded ja kallinevad hinnad üksteist toetavad meetmed. Samas mõjutavad magustatud jookide tarbimist laste puhul peale koduste nõuannete ka jookide turundamine, kättesaadavus, maitse-eelistused, sõprade harjumused, televiisori vaatamine ja ka hind. Uuring "Eesti kooliõpilaste tervisekäitumine" tehti aastail 2013 ja 2014. Selle kohaselt on ülekaaluliste osakaal Eestis suurem just väiksema sissetulekuga perede laste seas, kus vanemate suhtumine magustatud jookidesse on pigem olnud positiivne ning teadlikkus nende kahjulikust mõjust tervisele väiksem. Suhkruga magustatud jookide tarbimine on seega seotud ka nende suhteliselt odava hinnaga.

Viies küsimus: "Milliseks hindate administratiivse ressursi vajadust, et suhkrusisaldused kõik välja arvutada?" Sellise arvutuse järele pole tarvidust, sest iga toote etiketil on suhkrusisaldus välja toodud. Suhkrusisalduse või magusaine olemasolu kahtluse korral võib Maksu- ja Tolliamet alati võtta magustatud joogist nimetatud ainete määramiseks proovi ja saata laborisse analüüsiks. Aitäh teile!

15:47 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ministrile. Urve Tiidus, palun!

15:47 Urve Tiidus

Suur tänu! Lugupeetud minister! Head selged vastused. Aga umbes 20 aastat tagasi veenis selline autoriteetne asutus nagu Maailma Terviseorganisatsioon kõiki maailmas mitte sööma peekonit ja mune – inglaste lemmikhommikusööki – kuna see tekitab halba kolesterooli. Nüüd, 20 aastat hiljem, väidavad WHO ja veel palju autoriteetsemad allikad, et see ei ole absoluutselt tervisele kahjulik, ainult suures koguses on kahjulik. Te olite pühapäeval koalitsiooniga koos ja arutasite maksumuudatusi. Kui suur on tõenäosus, et suhkrumaks jääb siiski teie maksupaketist välja ja te loobute seda laste raha kokku korjamast?

15:48 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh selle hea küsimuse eest! Ma alustaksin nn suurtest kogustest. Ma olen teiega nõus, et väga paljud toiduained muutuvad teatud koguste korral tervisele kahjulikuks. Suhkruga magustatud joogid, kui te panete tähele, koguse korral nullist kuni viie grammi 100 milliliitri kohta ei ole üldse maksustatud. Põhjus on väga lihtne: kui juua ära pool liitrit suhkruga magustatud jooki, milles on suhkrusisaldus alla 5 grammi 100 milliliitri kohta, siis seda peetakse oma olemuses tervislikuks. Nii et arvata võib, et selle peekoni ja munade näite puhul, mille te tõite küsimuse alguses, on küsimus kogustes.

Nüüd, küsimuse teine pool, et milliseks kujuneb ühe või teise maksu puhul – ja ma isegi ütleks, et mitte ainult magustatud jookide maksu, vaid üldiselt maksude puhul – koalitsioonipoliitika. Me oleme ka varem öelnud, et ükski seadus ei ole kivisse raiutud. Loomulikult, koalitsioone moodustades pead sa alati olema valmis tegema teatavaid kompromisse. Küsimus on, kas kompromissid on sellised, mis ületavad sinu punaseid jooni või mitte. Ma olen ka varem näiteks toonud, et 2014. aastal, kui te tegite koalitsiooni sotsiaaldemokraatidega, siis oli teie kompromissiks nõusolek universaalse lastetoetusega, mida te tegelikult ei tahtnud ellu viia. Aga see kompromiss oli arusaadav, sest te tahtsite vajaduspõhist peretoetust. Analoog on ka siin: kindlasti ei ole olnud eesmärgiks maksutõusud, neid tuleb vaadata tervikpildis. Me oleme seda varem ka öelnud, et suurimat tähelepanu me pöörame just tööjõumaksude alandamisele. See on meie kõige suurem väljakutse lähitulevikus. Usun, et ma pole liiga pateetiline, kui ütlen, et selle sajandi maksumuudatustest on kõige suurem muudatus rahalises mõttes see, et inimestele jääb rohkem raha rahakotti. Riigieelarvele läheb see maksma 150 miljonit eurot. See on mu vastus.

Praegu vaatab koalitsioon üle kõiki muudatusi, mis laual on. Kui te panete tähele, siis sammud selleks, et üht või teist maksutõusu ära jätta – ka siis, kui teenimiselt kantakse maksud üle tarbimisele –, ei pruugi eraldi vaadatuna meeldivad olla. Me oleme alati seda öelnud. Aga kui on võimalik mingeid

maksutõuse ära jätta, siis selle nimel tasub pingutada. Autode keskkonnalõiv on tänaseks laualt maas. Ma arvan, et seda võib uhkusega öelda, selle pärast ei pea häbi tundma. Kui me selle laualt kõrvale tõstsite, siis see ei näita meie nõrkust, vaid pigem paindlikkust maksupoliitika kavandamisel.

15:51 Esimees Eiki Nestor

Aivar Sõerd, palun!

15:51 Aivar Sõerd

Austatud minister! Sõltumata koalitsiooni aruteludest, kas see eelnõu tagasi võtta või sellega edasi minna, on teil minu hinnangul suuremaks takistuseks hoopis õiguslikud probleemid selle eelnõuga. Te lubasite mulle saata Euroopa Komisjoni loa taotlemise projekti. Teatavasti ministeerium peab taotlema Euroopa Komisjonilt luba naturaalsele mahladele. Senini ma pole selle loa taotluse teksti teilt saanud, millest ma võin järeldada, et seda pole Euroopa Komisjonile veel esitatud. Ma küsingi, kas taotlus on ikka veel esitamata.

15:52 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh, hea küsija! Ärge muretsege, me kindlasti selle taotluse teeme, nagu me oleme lubanud ja nagu ma teile ka lubasin. Kohe, kui me selle taotluse teeme, saadame selle projekti ka teile. Kindlasti olete Euroopa Komisjoni kõrval üks esimesi, kes selle taotluse saab.

15:52 Esimees Eiki Nestor

Jüri Jaanson, palun!

15:52 Jüri Jaanson

Austatud minister! Kuna me kaalume teile umbusalduse avaldamist, siis palun siirast vastust. Miks te karistate suhkrumaksuga ka neid lapsi ja neid vanemaid, kelle lapsed pesevad korralikult hambaid ja liiguvad palju? Miks te neid karistate? Kas tõesti on riigil näpud nii põhjas, et neilt peab ka maksu võtma?

15:52 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh selle hea küsimuse eest! Ma panin tähele, et arupärijate sissejuhatuses räägiti paatosega sellest, et kunagi olevat – ma võin valesti tsiteerida – isegi viiest tonnist alates justkui peale makstud, et suhkrut toodetak. Ja kellelegi anti üks teelusikatäis suhkrut, et ta mingi kibedama rohu alla neelaks. Mul tekkis vägisi paralleelne küsimus – ma küll ei tohiks vastu küsida –, kas teie eesmärk on pigem suhkru tarbimist suurendada. Aga loomulikult te ei pea sellele vastama, kuna arupärijad on minu siia teie ette kutsunud. Ent kui me paneksime teie ette küsimuse, kas me peaksime suhkru tarbimist suurendama, siis arvata võib, mu sisetunne ütleb, et te ütleksite: ei, me ei peaks seda suurendama. Aga nüüd te küsite, miks me püüame seda vähendada, kuigi arvate, et suurendama ei peaks.

Ma arvan, et vastused tulevad välja nendetsamadest uuringutest. Mäletate, me tegelikult nädal-poolteist tagasi pidasime korraliku maratondebati, arutades neidsamu eelnõusid, millest üks käsitles magustatud jookke. Ja ma tõin seal näitena elust enesest Coca-Cola kompanii toote Sprite, mille suhkrusisaldus Eestis on – ma praegu peast pakun, loodan, et ma ei eksi – 10,2 grammi 100 milliliitri kohta. Aga üle lahe Soomes, 80 kilomeetrit eemal, on see 6,6 grammi 100 milliliitri kohta. Mõlemad tooted kannavad nime Sprite, mõlemad on sama kompanii toodang, aga erinev suhkrusisaldus. Sest Soomes on maksupoliitika natuke teistsugune. Küsin teile vastates: kas pudeli Coca-Cola või Sprite'i ärajoomisel on mõistlik manustada suhkrut 10,2 grammi 100 milliliitri kohta või 6,6 grammi? WHO, OECD ja Euroopa Komisjoni uuringud ütlevad seda, et mida rohkem suhkrut tarbitakse, seda suuremad võivad olla tervisekahjustused. Nendel on omavaheline seos.

Sealt tuleb ka põhjus, miks üldiselt tehakse pingutusi toodete suhkrusisalduse vähendamiseks. Eri riigid on valinud erinevaid teid. Kui meie liigume praegu magustatud jookide maksu poole, siis mõned riigid on maksustanud ka mitmesuguseid tahkeid tooteid. On erinevad lähenemised. Teada on, et järgmisel aastal, kui ma ei eksi, plaanivad ka Suurbritannia ja Lirimaa magustatud tooteid täiendavalt maksustada. Üldiselt analüüsid näitavad, et mida suurem suhkrusisaldus, seda suurema negatiivse impulsi see tervisele anda võib. Sellest tulenebki otsus, et 0,5 grammi 100 milliliitri kohta ei ole tulevikus maksustatud, kuna eeldatavasti see tervist ei riku. Ma loodan, et ma vastasin põhjalikult.

15:56 Esimees Eiki Nestor

Heljo Pikhof, palun!

15:56 Heljo Pikhof

Aitäh! Hea minister! Tegelikult on suhkruga magustatud jookide maksustamise arutelu ühiskonnas igati teretulnud ja paljud inimesed on hakanud probleemi teadvustama ja ka lastele ütleva, et ära joo nii palju kokat. Kui me vaatame kas või kokakoolat, siis selle liitris on tervelt 110 grammi suhkrut. Seda pole sugugi vähe. Ja kui kokakoolat juuakse, siis keegi ei joo seda 50 grammi, juuakse ikka pudel ära. Kui lapsi vaadata, siis näeme, et reeglina on see nii. Kui me tahame teada saada, kui palju on suhkruga magustatud jookide tarbimine laste seas kasvanud, siis uuringud näitavad, et regulaarselt joob suhkruga magustatud jooki, sh väga suurel hulgal just kokakoolat, 60% lastest. Ja nii ongi laste rasvumine aasta-aastalt aina suurem probleem. Ma küsin sult veel üle. Kas sa arvad, et suhkruga magustatud jookide maksustamine on samm õiges suunas inimeste tervisekäitumise mõjutamisel? On ju ka Ungari, Soome, Prantsusmaa ...

15:57 Esimees Eiki Nestor

Aitäh!

15:57 Heljo Pikhof

... Norra jt selle maksu kehtestanud.

15:57 Rahandusminister Sven Sester

Tegemist on maksuga ja tegemist on Rahandusministeeriumi menetletava seaduseelnõuga, mis ütleb kohe ka ära selle, et tulevasel seadusel on automaatselt ka fiskaalne mõju. Nagu ma juba ütlesin ühele küsimusele vastates, et tegemist on selgelt ka fiskaalset mõju omava eelnõuga. Seda ei saa eitada. Eelnõu tervisepoole on meile sisendina ette kirjutanud Sotsiaalministeerium. Nemad on asjaomased analüüsid teinud, nemad on ise tellinud täiendavaid analüüse, nemad on monitoorinud juba olemasolevaid ülemaailmsete organisatsioonide tehtud analüüse. Ja need analüüsid ütlevad seda, et väiksem suhkrusisaldus annab kokkuvõttes tervisele n-ö parema impulsi. On see ju siin saalis ja kõigile teistele küsimus olnud, kas suhkru vähendamine meie toidus ja meie joogis ikka aitab kaasa meie paremale tervisele või mitte.

15:58 Esimees Eiki Nestor

Urmas Kruuse, palun!

15:58 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt minister! Rahandusministrina te kindlasti oskate arvutada ja saate ka loogikaülesannetest aru. Proovige siis üks asi Riigikogule ära seletada. Kui suhkruga magustatud joogid moodustavad 5% ja kaloraažist umbes 2%, siis isegi kui kõik need inimesed loobuksid nende jookide joomisest, poleks mõju ikka selline, nagu te olete suutnud kirjeldada. Paralleelne küsimus on jätkuküsimus Aivar Sõerdi omale. Kas te selle taotlusega venitamise puhul ei mõtle hoopis seda, et saate Euroopa Liidust kindlasti negatiivse vastuse ja teil on kohustus kehtestada need maksud mitte ainult magustatud jookidele, ennekõike limonaadidele?

15:59 Rahandusminister Sven Sester

Kaks küsimust, ma püüan neile vastata võimalikult täpselt ja sisukalt. Kõigepealt esimene küsimus, mis on seotud päevase kaloraažiga ja sellega, kui palju sellest annab suhkru tarbimine. Sealst tuleb ju tegelikult ka küsimus, miks pöörata tähelepanu just magustatud jookidele. See teema oli meil juba ka siin pikalt laual, kui me seda seaduseelnõu menetlesime. Ma arvan, et paslik on üle korrata, et oma olemuselt on magustatud jook selline, et seda ei võeta tegelikult ühe söögikorrana. Analüüside kohaselt tasuks tähelepanu just sellele pöörata. Juues magustatud jooki, ei mõelda selle peale, kui palju selles kaloreid on. See on kõige suurem probleem, mida välja tuuakse. Kui inimene sööb midagi, siis ta üldjuhul mõtleb, et ahah, selles on nii palju suhkrut, selles on nii palju kaloreid. Jookide puhul seda arvesse ei võeta või vähemalt inimene oma alateadvuses sellele ei mõtle. See on põhjus, miks

tervishoiuspetsialistid soovivad tähelepanu pöörata just jookide kalorsusele. See oleks küsimuse esimese poole vastus.

Teine pool küsimusest oli seotud riigiabi taotluse võimaliku saatmisega Euroopa Komisjoni. Loomulikult, kõik teemad, mis on seotud riigiabiga, on Euroopa Liidus alati küsimus ja lõpuks just komisjon annab lõpliku vastuse. Mis puutub magustatud toodetesse, siis eri riikides on käimas erinevaid protsesse. Soomeski on Euroopa Komisjoniga lahendamisel küsimus magustatud toodete maksustamisest. Me saame töötada parimas teadmises, et me saame anda edasi oma poliitilist tahet. Meie arvates need ja need konkreetsete tooted, näiteks naturaalsed mahlad, ei peaks olema maksu all ja me läheme seda taotlema. Ega siin ei ole mingit raketiteadust. Me teeme selle taotluse Euroopa Komisjonile oma parimate teadmiste kohaselt, tuginedes parimatele analüüsidele. Ja kui on vaja vaielda, siis loomulikult me vaidleme, seismaks oma positsioonide eest. Lõpuks selles vaidluses selgub, kas me saame selle erisuse või mitte. Aga me kindlasti teeme pingutusi selleks, et see erisus saada.

16:02 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

16:02 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Iga uus maks mõjutab meie üldist elukeskkonda ja inimeste elu selles. Kui palju ja kas üldse on Rahandusministeerium jõudnud analüüsida seda, et lisaks viinale ja õllele hakatakse nüüd ka magustatud jooke tooma meie naabrite juurest? Millist mõju avaldab see piiriülesele kaubandusele?

16:02 Rahandusminister Sven Sester

Ma seda ühe korra juba mainisin. Meie arvates see ei ole selline toode. Ma ei prognoosi kõrgendatud tähelepanu kokakoola ostmise vastu teistest riikidest. Mingi loogiline mõju piirikaubandusele on alati olemas, kui ühele või teisele tootele maks peale pannakse, aga meie arvates piirikaubanduse kasv magusate jookide kallinemise tõttu märkimisväärne ei ole. Kui me räägime selle maksu mõjust toote hinnale, siis tervishoiueksperdid ütlevad, et see mõju ei tohiks olla alla 20% toote lõpphinnast, muidu ei ole see mõju tuntav. Teistpidi siis öeldakse, et see mõju peab olema vähemalt 20% senisest hinnast, alles siis ostukäitumine muutub. Kui sa teostad mingi muudatuse, mille mõju on väike, 3-5% lõpphinnast, siis tarbija tegelikult seda ei tunnetata. Nii et meil on analüüsides tulenev põhjus hinda vähemalt 20% tõsta.

16:03 Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, ole hea!

16:03 Andres Ammas

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Eestis on varasemate valitsuste puhul olnud ka praktikad, et konkreetne aktsiis või muu maks on olnud eelarves seotud konkreetse kulureaga. Viimati läks kütuseaktsiisist teatud kindel osa kohalike teede korrastamiseks. Nüüd on juba hea mitu valitsust sellest põhimõttest loobunud ja kõik tulud lähevad n-ö ühte potti. Kas te ei arva, et rahvas võtaks niisugused maksud palju mõistvamalt ja meelsamini vastu, kui need oleksid seotud mingi konkreetse kulureaga? Kõnealuse teema korral võiks see olla seotud näiteks liikumisharrastuse laiema propageerimise või, ma ei tea, puu- ja köögiviljade laialdasema tarbimise või muu seesugusega.

16:04 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh selle hea küsimuse eest! See teema iseenesest, kui palju peaks riigieelarve koostamisel olema paindlikkust ja kui palju indekseeritust, on kõikides riikides üleval, kaasa arvatud Eestis. Ja tendents on pigem täpselt vastupidine: püütakse indekseerimist vähendada ja paindlikkust suurendada. Kui kõik oleks indekseeritud, siis võiks olla üks Exceli tabel, kus on sisse tulevad tulud, mis jooksevad tirdi teatud kuluridadele laiali. Püütakse luua paindlikkust. Ma olen seda näidet varem ka toonud, aga vahest oleks paslik seda veel kord tuua. Praegu on osa kultuuri ja spordi rahastamisest seotud hasartmängumaksu laekumisega. Ma arvan, et see on parim näide, kui ma küsin, mis saaks, kui me paneksime mõne sportlase stipendiumi sõltuma ainult sellest, kui palju laekub hasartmängumaksu. Mis

siis juhtub, kui mingil põhjusel hasartmängumaksu ei laeku kuigi palju, kui nii palju ei mängita? Sportlasel on ikkagi vaja treenida. See näide vahest tõestab, et tegelikult on õige pigem selliseid võrdusmärke ära võtta, et need asjad ei oleks omavahel otseselt seotud. Aga kui te küsite, kas ei oleks mõistlik anda ühiskonnale signaal sellega, et tehakse muudki peale maksude kehtestamise, siis minu arvates see on väga õige. Nagu ma enne ütlesin ühele küsimusele vastates: maksu kehtestamine on vaid üks osa ettevõtmistest, üks kampaaniaelement, kui nii võib öelda. On ka teavitus ja kõik muu sinna juurde käiv, mida me teeme tervislikuma käitumise huvides. Loomulikult, ka mina olen sellest aru saanud ja Sotsiaalministeerium teebki kampaaniaid, et laiemalt teada anda, kui kahjulik suhkur tervisele on.

16:07 Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel, palun!

16:07 Andres Herkel

Aitäh, härra esimees! Austatud minister! Natuke vähem kui kaks nädalat tagasi öisel ajal me neid meie ette toodud maksumuudatusi arutasime. Siis aga tuli teie erakonna uus esimees härra Seeder ja ütles, et see maksupakett ei lähe kohe mitte. Teie seisukohad on olnud siin eri küsimustes väga plastilised. Minu meelest teil neid punaseid jooni, millele te viitasite, eriti ei ole. Aga minu küsimus on: mis osas teie arusaamad härra Seederi väljendatuga kattuvad? Kas avaliku sektori kärbe tuleb ja kui tuleb, siis missugune? Millised maksumuudatused meile laua peale jäävad ja millised mitte?

16:08 Rahandusminister Sven Sester

Ma vahest korrigeerin teie küsimuse sissejuhatust. On küll punased jooned! Muidugi on punased jooned! Kui ma mõtlen tagasi kuue kuu tagastele läbirääkimistele koalitsioonipartneritega, et mis siis kõik laua peal oli – ma ei ole kuidagi häbenenud öelda, et see oli ikka oh-oh-hoo. Partnerid tõid laua peale erinevaid maksutõuse alates astmelisest tulumaksust, mille puhul kõrgemast palgast võetaks kõrgemat protsenti, kuni üle-eestilise klassikalise ettevõtte tulumaksu taastamiseni. Sinna vahele mahtusid mitmesugused muud ettepanekud. See pole mingi häbiasi ja pole ka üldse mitte imelik, et eri erakondadel on valimisprogrammis erinevad lubadused. Meil olid väga selged punased jooned ja mitte ainult maksupoliitikas. Nimetan vaid kodakondsuse ja keele küsimusi, riigikaitset ja julgeolekut – punaseid jooni oli seal küll ja küll. Ma arvan, et see ei ole küsimus.

Pigem ma ütleks täna nii, et kui on midagi kokku lepitud, siis neid kokkuleppeid tuleb täita. Kui me räägime konkreetselt magustatud jookide maksust, siis siin langevad kaks asja kokku. Jah, see ei olnud IRL-i poolt laua peale toodud. Ei olnud! Aga tervishoiueksperdid nendivad, et suhkruga magustatud jookide maksustamine toob küll ka riigile tulu, aga teiselt poolt aitab kaasa õigemale tervisekäitumisele. Mis puutub fiskaalsesse poolde, siis me oleme korduvalt nentunud, et me suuname maksud teenimiselt tarbimisele. Ka mina olen teinud pingutusi selle nimel, et makse vähendada. Ükski maks ei ole kunagi meeldiv, mitte ükski maks! Aga vaadates, mis on poole aasta jooksul maksupoliitikas toimunud, pole meil minu arvates midagi häbeneneda. Me oleme mitu maksu kas täiesti ära jätnud või tunduvalt leebemaks teinud.

Mis puudutab teie küsimust lõpliku positsiooni kohta, selle kohta, milliseks kujunevad ühe või teise maksu puhul n-ö lõplikud seadused, siis loomulikult on see otsus parlamendi enda teha. Seaduseelnõul on teadupärast kolm lugemist. Ma olen ka enne öelnud, et väga vähe on eelnõusid, mis lahkuvad Riigikogust seadusena täpselt sellises sõnastuses, nagu nad siia Riigikokku tulid. Ma arvan, et ka lähinädalatel me näeme siin eri seaduseelnõudes muudatuste tegemist.

16:10 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

16:11 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Mul on selline küsimus. Te tõite välja, et vähemalt 20% peaks hind tõusma, et neid jooke vähem ostetakse. Aga kui suur ikkagi – mul on see meelest või kõrvust mööda läinud – peaks olema see tarbimise vähenemise protsent, et see räägiks valiku tegemisest tervislikuma eluviisi poole? Ja jätkates Andres Ammase mõttearendust, kas ei oleks siis mõistlik see magustatud

jookide maksust saadav raha suunata näiteks laste liikumisprogrammide arendamisse? Meie elulaad on ju muutunud. Probleem on see, et noorte füüsiline koormus on väike, pluss stress ja kõik muud tänapäeva nähtused sinna juurde. Miks me korjame seda raha, et eelarve auke täita, mitte ei kasuta seda konkreetselt tervise edendamiseks?

16:12 Rahandusminister Sven Sester

Ma hakkan kaugemalt pihta. Alustan teie küsimuse teisest poolest ja siis jõuan esimese pooleni. Ma arvan, et me oleme teiega siin ühel pool rindejoont, kui nii võib öelda. Tegevused, mis aitavad kaasa inimeste teadlikkuse tõusule, peaksid toimuma niikuinii, olenemata sellest, kas kehtestatakse mingi täiendav maks või mitte. Selline tegevus oma olemuses ei peaks sõltuma ühest või teisest maksust. Näiteks kui jutt on alkoholiaktsiisi võimalikust tõstmisest, siis tegelikult kasutatakse tervet meetmete paketti alates poodide lahtiolekuaja reguleerimisest ja lõpetades sellega, et püütakse tõsta inimeste teadlikkust sellest, kui kahjulik alkohol organismile on. See on oma olemuses protsess. Ei peaks olema nii, et alkoholi kahjulikkusest räägitakse vaid siis, kui ees seisab aktsiisitõus. Ma arvan, et see protsess peaks olema pidev.

Mis puudutab seda, milliseks võib kujuneda tarbimise vähenemine, siis analüüsid on välja toodud, et tarbimine võib väheneda kuni 27%. Aluseks on võetud erinevad statistikad. Üks on see Euroopa mittealkohoolsete jookide tootjate oma ja teine on Euromonitori statistika. Analüüsid on aluseks võetud kaubanduslikud marginaalid, suhkrusisaldused, lisanduvad käibemaksud, hinnaelastsus jms. Nii on prognoositud, et kuni 27% võiks tarbimine väheneda. Kui vaadata seda seaduseelnõu, siis selle sisu on üsna elastne. On nn kõrgeim piir ehk siis üle 8 grammi suhkrut, aga eeldatakse, et need tootegrupid liiguvad tasemele 5–8 grammi. Selline elastsus siis – kui ma õigesti mäletan, siis koguni poole ulatuses. Nähakse ette, et tootjad hakkavad aja jooksul suhkrusisaldust tõesti vähendama.

16:14 Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas, palun!

16:14 Henn Põlluaas

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Ma pean paraku nentima, et need teie põhjendused ja suur mure inimeste tervise pärast pole kuigi veenvad. Eesti on üks väheseid riike Euroopas, kus meil on ühtne käibemaks kõikidel kaupadel, kaasa arvatud toidukaubad. Te just hetk tagasi ütlesite, et võiks makse vähendada – ma olen sellega väga nõus –, aga tegelikult te hoopiski tõstate makse. Äkki võiks tervislike toiduainete käibemaksu vähendada, kui me tõesti inimeste tervise pärast muretseme. Kui vähendada seda näiteks puuviljal ja juurviljal, siis nende tarbimine suureneb. See oleks samm tervise huvides ja meeldiks rahvale. Mis te sellisest asjast arvate?

16:15 Rahandusminister Sven Sester

Ma arvan, et see on väga hea küsimus. Diskussioon selle üle, kas eri toiduainegruppidel võivad olla erinevad käibemaksud, käib kogu Euroopas. Mitmes Euroopa riigis ongi erinevad käibemaksu määrad. Muide, paljud riigid püüavad praegu pigem vastupidises suunas liikuda ja käibemaksu võrdsustada. Kui silmas pidada võimalike maksuerisuste mõju, siis probleem on selles, et see tegelikult puudutaks vähem just neid, keda see eriti peaks puudutama. See peaks mõjuma eriti inimestele, kelle sissetulekud on väiksemad. Madaldatud käibemaks peaks positiivselt mõjuma eelkõige väiksema sissetulekuga inimestele. Tegelikult on vastupidine olukord. Mõju kandub tegelikult kõrgematesse tuludetsiilidesse, sest need inimesed ostavad rohkem kaupa – madaldatud käibemaksumäär võimaldab seda.

Nii vaieldaksegi, kas maksuerisused on efektiivsed või ei ole efektiivsed ja kas üks või teine erisus on suunatud konkreetselt sellele sihtrühmale, keda see kõige rohkem mõjutama peaks. Näiteks üks erisus, mille me oleme ellu kutsunud, on hästi konkreetselt tervisele ja spordile suunatud erisus, mis võimaldab tööandjal töötajasse investeerida ilma erisoodustusmaksu maksmata. Aga samal ajal, tõsilugu, toiduainete puhul tekib lihtsalt see küsimus, et kõrgemas tuludetsiilis olevad inimesed tarbivad rohkem ja järelikult nende võidud on suuremad. Nii me tegelikult oleksime viinud sihitatuse kõrvale, me ei oleks suunanud erisust sinna, kus see kõige rohkem vajalik oleks.

16:17 Esimees Eiki Nestor

Rohkem ministrile küsimusi ei ole. Aitäh, Sven Sester, rahandusminister! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Lõpetan selle päevakorrapunkti arutelu.

3. 16:17 Arupärimine raske kütteõli aktsiisi kohta (nr 354)

16:17 Esimees Eiki Nestor

Ja nüüd arupärimine, mille esitasid Artur Talvik, Monika Haukanõmm, Andres Ammas, Krista Aru, Külliki Kübarsepp ja Andres Herkel, kes arupärijate nimel arupärimist ka tutvustab. Palun!

16:17 Andres Herkel

Aitäh, härra esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Minister Sester! Ma ei saa seda arupärimist sisse juhatades minna mööda laiemast hinnangust olukorrale, mis meie rahanduspoliitikas valitseb. Ka Vabaerakonna fraktsioon on kindlal seisukohal, et see, mida te teete maksumuudatustega ja kavaga viia Eesti riigieelarve defitsiiti, on meie riigi rahandusele väga kahjulik. Teie vaated, härra Sester, kes te olete olnud erinevates koalitsioonides rahandusminister ja omal ajal ka rahanduskomisjoni esimees, on ikka ääretult heitlikud. Selle tõttu ongi opositsioon teinud põhimõttelise otsuse esitada teie umbusaldamise avaldus ja hakata sellele allkirju korjama, et teid päästa sellest väga halvast olukorrast. Kunagi te olete rääkinud ühte juttu, siis diametraalselt teist juttu ja nüüd võib-olla hakkate rääkima veel kolmandat.

Aga selle arupärimise temaatika puudutab teistsugust etteheidet. Väliselt me oleme teiega ühel nõul. Te olete arupärimisele raske kütteõli aktsiisi kohta korra juba vastanud. Te olete vastanud ka minu kirjalikule küsimusele, mille ma esitasin eelmisel aastal. Te olete öelnud, et probleem on olemas ja probleemi lahendamise nimel tegutsetakse, aga probleem on meie arvates selles, et me ei näe resultaati. Selle tõttu me teist korda selle teemaga Riigikogu ette tulemegi.

Raske kütteõli aktsiis on meil märksa madalam diislikütuse aktsiisist ning raske kütteõli segamisega on võimalik saada ebakvaliteetne, kuid soodsa hinnaga kütusesegu, mille pealt võib pettusega suuri kasumeid teenida. Ja see, et seda tehakse, ei ole olnud saladus. Eelmise aasta teise poole alguses, kusagil suve lõpus, võib-olla ka pisut varem, ilmusid ajakirjandusse niisugused pealkirjad nagu "Kütuseärimeeste uued nipid", "Aktsiisitõus sillutas teed pettusele", "Kütusesegajad sandistavad automootoreid" jne. Teie esimene info meile oli, et te esitate septembris valitsuskabineti nõupidamisel oma ettepanekud. Oktoobris taas meie küsimustele vastates te kinnitasite, et tuleb ettepanek maksustada kõrge kvaliteediga raske kütteõli energiasaldusest lähtuvalt sama aktsiisimääraga nagu kerge kütteõli ja diislikütus, võttes arvesse lisakriteeriume. Te kinnitasite, et on valmis mingisugune memorandum, mille te kindlasti Vabariigi Valitsuse ette viite.

Vahepeal on tulnud uus valitsus. Ega me päris täpselt ei ole aru saanud, kas uue valitsuse plaanid ja teie enda plaanid nendes küsimustes kattuvad või mitte ning ega ei ole tegemist kahetsusväärse ja – ma ei tahaks seda öelda, ma loodan, et mitte – kuritahtliku venitamisega. Aga meile ei ole küll teada, et selle aktsiisipettuse võimalust on asutud likvideerima. Lahenduse leidmine võib olla keeruline ja selle nimel tuleb ministeeriumis tööd teha. Seni me selle töö resultaatidest paraku kuulnud ei ole. Tahame siinkohal eksida, aga kindlasti tahame ka kuulda, mis on teoksil ja milline on probleemi lahendamise konkreetne ajakava. Aitäh!

16:21 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab rahandusminister Sven Sester. Palun!

16:22 Rahandusminister Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud arupärijad! Vastan arupärimisele, millele on alla kirjutatud kuus Vabaerakonna saadikut. Kuna kõik küsimused puudutavad rasket kütteõli, siis on otstarbekas vastata neile korraga. Kohe põhjendan ka, miks korraga. Kõigepealt loen ette küsimused, mis teil olid. "Millisel seisukohal on Vabariigi Valitsus raske kütteõli aktsiisivahest tuleneva probleemi osas? Milliseid meetmeid võtate aktsiisipettuste ärahoidmiseks? Milliseks on kujunenud Teie varasemas vastuses viidatud memorandumi saatus? Millised lisakriteeriumid raskete kütteõlide paremaks eristamiseks on päevakorral? Miks ei ole Rahandusministeerium esitanud seadusmuudatust nimetatud probleemide lahendamiseks? Millal on kavas esitada seadusemuudatus? Palun tutvustage kavandatava muudatuse

sisu. Millises faasis on muudatuse tutvustamine huvigruppidele ja millist tagasisidet olete saanud? Millised on peamised huvigrupid, kes soovivad seadusemuudatuse sündi pidurdada? Millega seletate nende huvigruppide senist üpris pikaajalist edu?" Need on siis küsimused.

Teate, te tegite sissejuhatuse nendele küsimustele õige suure paatosega. Ma jäin ausalt öeldes mõttesse, et huvitav, kas sellist kurioosset juhtumit on ka varem olnud, et arupärijad küsivad asjade kohta, mis on juba tehtud. Mul on pikk poliitiline karjäär, aga sellist asja ma ei mäleta. Võib-olla on Vabaerakond nii vaba, et nad seaduseelnõudes enam ei orienteeru. Teate, lihtsalt öeldes on see ära tehtud. Teie küsimuste põhjal tundub, et te ei ole kursis Riigikogus menetletud seadusmuudatustega. Nimelt, Riigikogu võttis eelmisel aastal, täpsemalt 19. detsembril 2016 vastu valitsuse algatatud maksumuudatuse, sest uus koalitsioon on teinud jõulisi samme, mis puudutasid ka kütuseaktsiisi, sh rasket kütteõli. Raske kütteõli ja põlevkivikütteõli aktsiisi diferentseerimist käsitlevad sätted jõustuvad selle aasta 1. juulil. Võtsime selle seaduse vastu 19. detsembril. Kõrge kvaliteediga raskete kütteõlide aktsiisimäär hakkab olema sama mis diislikütusel, arvestades energiasisaldust. Diislikütusest väga erinevate raskete kütteõlide aktsiisimäär jääb endiseks. Pidades silmas, et raske kütteõli tarbimisse lubamine on aasta-aastalt suurenenud ning et hea kvaliteediga rasket kütteõli kasutatakse asenduskütusena üheksa korda kõrgemalt maksustatud kerge kütteõli asemel, samuti seda, et on esinenud väärkasutamist mootorikütusena, oli riigil otstarbekas selles osas aktsiisipoliitikat korrigeerida. Üks võimalus oli eristada mõne konkreetse olulise parameetri, näiteks tiheduse, viskoossuse ja väävlisisalduse põhjal hea kvaliteediga raske kütteõli, mille hulka loetakse energia maksustamise direktiivi kohaselt ka põlevkivikütteõli, ning maksustada see energiasisaldust arvestades samaväärselt diislikütuse ja kerge kütteõliga. Jõustuva muudatuse eesmärk on lõpetada olukord, kus kõrgelt maksustatud diislikütuse ja kerge kütteõliga suhteliselt sarnased ja kvaliteedilt võrreldavad raske kütteõli liigid oleksid maksustatud madalama aktsiisimääraga. On risk, et neid kütuseid kasutatakse tõesti ka mootorikütusena, ning see risk tuleb minimeerida. Klassikalise naftamasuudi ega ühegi meie põlevkivilõlutootja poolt tarbimisse lubatava põlevkivikütteõli aktsiisimäär ei tõuse, küll aga muutub diislikütusega sarnase raske kütteõli turustamine kerge kütteõli asemel või mootorikütusena märkimisväärselt keerulisemaks. Eesti tootjatest toodavad põlevkivikütteõli aktsiaseltsid VKG Oil ja Eesti Energia Õlitööstus, kelle toodetava põlevkivikütteõli omadused teevad selle diislikütusest piisavalt erinevaks.

Ma loodan väga, et me leidsime olukorrale adekvaatse ja toimiva lahenduse. Hinnangu sellele saab aga anda järgmistel aastatel, kui on võimalik hinnata muudatuste mõju. Aga seadus on vastu võetud.

16:25 Esimees Eiki Nestor

Küsimused. Palun, Andres Herkel!

16:25 Andres Herkel

Aitäh, härra minister! Kui see on nii, siis jääme huviga ootama, missuguseid tulemusi need muudatused annavad. Ma saan aru, et need ei ole veel jõustunud ja inimesed, kes tegelikult nende pettuste tõttu pikka aega on kannatanud, ei ole päris täpselt aru saanud, missugune see lahendus olema hakkab. Aga jääme huviga ootama. Minu küsimus on selline: kui ulatuslikuks te hindate seda maksukahju, mis nende pettuste tõttu on tekkinud? Kui suur on riigi saamata jäänud tulu? Ja ikkagi, miks see on võtnud nii kaua aega?

16:26 Rahandusminister Sven Sester

Ma tulen tagasi teie küsimuste iva juurde. Kindlasti vaadake üle need seadusmuudatused, mida menetleti eelmise aasta detsembris. Aga see on tõesti harukordne juhtum, et küsitakse probleemide kohta, mis parlament ehk seadusandja on juba lahendanud. Ent nüüd teie küsimusest. On olemas täielik ülevaade. Sellesamas eelnõus on ka toodud analüüs, milliseks on kuude lõikes kujunenud raske kütteõli ja selle komponentide tarbimisse lubamine aastate jooksul. See statistika on täiesti olemas ja see on ka kõigile osapooltele kättesaadav. Selle alusel on võimalik kalkulatsioone teha. Tendents oli selline, et 2015. aasta jaanuaris näiteks lubati tarbimisse 40 tonni rasket kütteõli, aga aasta lõpuks kasvas see pea 20-kordseks. See annab indikatsiooni, millistest kogustest me räägime. Nüüdseks on aga sellisel pettusel piir peal. Seda võimalust enam ei teki. Me oleme selle kõik ilusti ära teinud.

16:27 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

16:27 Külliki Kübarsepp

Aitäh, esimees! Hea minister! Mul on väga kahju, et te ei osanud vastata Andres Herkeli küsimusele, kui suur on riigipoolne kahju. Aga võib-olla te oskate öelda, milliseid konkreetseid meetmeid te olete rakendanud petuskeemide ärahoidmiseks? Millised on ametkondade suunised selles küsimuses?

16:28 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Ma tõin enne välja, et mul on olemas täielik ülevaade. Võin teile selle eraldi saata, aga vaadake seda seaduseelnõu, mille vastu te muide olite. Selles mõttes on natuke silmakirjalik siin paatosega probleemidest rääkida – ise te olite nende muudatusettepanekute vastu, kui ma ei eksi. Aga on täielik ülevaade sellest, millised on kuust kuusse olnud konkreetsete raskete kütteõlide kogused, mida on tarbida lubatud. Ka teil on võimalik see ülevaade seaduseelnõu seletuskirjast välja võtta ja selle alusel rehkendada, milliseks kujuneb tulevikus muudatuse mõju riigieelarvele. Siin ei ole üldse küsimust. Kui te küsite, millised on tulevikus riigipoolsed sammud seaduseelnõu jõustamisele järgnevate toimingute tegemisel, siis kindlasti kõige olulisem on, et selgelt määratletakse, millal on tegemist raske kütteõliga. Lähtutakse tihedusest 15-kraadise temperatuuri juures ja viskoossusest 40 kraadi juures, aga ka väävlisisaldusest. Fikseeritakse täpselt ära asjaomased vahemikud. Loomulikult annab see täiendavad hoovad Maksu- ja Tolliametile, kellel on nüüd võimalik kõike täpselt sõnastatud seaduse järgi kontrollida ja otsustada, millal on tegemist kõrgema maksumääraga tootega, millal mitte.

16:30 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, härra minister! Rahvasaadikud ei taha rohkem midagi teada. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Lõpetan selle päevakorrapunkti arutelu.

4. 16:30 Arupärimine laulu- ja tantsupeo rahastamise kohta (nr 364)

16:30 Esimees Eiki Nestor

Järgmise arupärimise on esitanud Laine Randjärv, Kalle Palling, Urve Tiidus, Heidy Purga, Urmas Kruuse, Maris Lauri, Kalle Laanet, Lauri Luik, Krista Aru, Andres Ammas, Yoko Alender, Terje Trei, Mart Helme ja Jaak Madison. Nende kõigi nimel esitleb arupärimist Laine Randjärv. Palun!

16:30 Laine Randjärv

Austatud juhataja! Austatud minister! Head kolleegid! Arupärimine, mis on esitatud rahandusminister Sven Sesterile, on laulu- ja tantsupidude rahastamise kohta. Laulupidude teema on viimasel ajal tõusnud fookusesse mitme nurga alt, mitte ainult rahastamise nurga alt. See on ka arusaadav, sest peagi algab noorte laulu- ja tantsupidu, mis on oluline lüli meie laulupeoliikumises. Noorte laulu- ja tantsupeod on määrava tähtsusega, sest tänased noored on need, kes kannavad meie peagi 150-aastaseks saava traditsiooni järgmiste põlvkondadeni. Eelmiste valitsuste ajal on see sündmus ja sellega kaasnevad tegevused paljude aastate jooksul olnud oluline prioriteet, mis tugineb ka meie põhiseaduse preambulis väljendatule.

Vaatamata sellele, et laulupidudel saadavatele emotsioonidele mõeldes löövad meie silmad ka rasketel hetkedel särama, ei ole meil praegu kindlustunnet, et laulupeoliikumine on jätkusuutlik. Kahjuks pole laulupeo ja kõige sellega seonduva prioriteetsus meie eelarves selge. Kindlusetus laulupeoliikumise rahastamise küsimuses tervikuna on tinginud ka olukorra, et noored ei lähe enam koorijuhtimist õppima. Praegu veel töötavad koorijuhid tegutsevad küll entusiastlikult, ent paari-kolmekümne aasta pärast ei pruugi selliste tingimuste korral enam olla inimesi, kes kooride ees seisavad. See aga tähendab, et pole ka laulupidusid, mis kokkuvõttes kinnitab, et meie pidude tulevik on tume. Sama tõdes ka Eesti Koorijuhtide Liit oma aastakoosolekul, kus eelkõige pööratigi tähelepanu koorijuhtide järelkasvu koolitamisele, praeguste kollektiivjuhtide tasustamisele ja laulupeoliikumise rahastamisele laulupidudevahelisel ajal. Selle teemaga on asunud ka kultuurikomisjon tegelema, loodetavasti on sellel ka tulevikus tulemust.

Remargi korras ei saa ma jätta väljendamata oma rahulolematust seoses piinliku seigaga, et laulupeo teema tuules on Tallinna abilinnapea Kõlvart rakendanud laulupeo repertuaari teema kahetsusväärset oma valimisvankri ette ja püüab populistlike avaldustega endale valijaid juurde meelitada. Leian, et selline teguviis on absoluutselt kohatu. Iga laulupeo repertuaar on ainult kunstilise juhi ja tema toimkonna otsustada, kes valitakse konkursi korras ja kelle töö ongi valida lood kavasse.

Arupärimise üleandmisele järgneval päeval saabus hea uudis, et 2017. aasta peo turvalisuse tagamiseks leidis Siseministeerium raha. Selle eest suur tänu! Seega meie küsimusele nr 3 võib rahandusminister jätta vastamata, sest see on leidnud lahenduse.

Nii nagu sai ka eelmise punkti arutelul räägitud, teinekord lahendused tulevadki arupärimise esitamise peale. Küll aga on endiselt probleeme 2018. aastal toimuvate rahvusvaheliste laulusündmuste, üliõpilaslaulupeo Gaudeamus ja festivali Europa Cantat eelarvega. Need sündmused on olulised rahvusvahelises ulatuses, tutvustades meie kultuuritraditsioone üle maailma. Needki toimuvad "Eesti Vabariik 100" sündmuste aastal.

Samuti pole olemas selget arusaamist, kuidas rahastatakse 2019. aastal toimuvat laulu- ja tantsupidu. On küll väidetud, et RES-is 2018–2021 on Vabariigi Valitsuse reservis olemas raha üldlaulu- ja tantsupeo korraldamiseks ja täpsem info saabub siis, kui selgub tänavuse noorte laulupeo piletitulu. Kuid 2019. aasta juubelipeo korraldus on tegelikult alanud: juba koostatakse programmi, planeeritakse eelproove, tellitakse lugusid. See on iseseisev sündmus, mis vajab kindlustunnet mitte alles aastal 2019, vaid kindlasti juba varem. Sellega seoses soovivad arupärijad teada saada, missugune on valitsuse seisukoht laulu- ja tantsupeo traditsiooni säilitamise suhtes, milline on 2019. aasta peo eelarve ja rahastamise täpne plaan ning missugused lahendused leitakse, et rahastada rahvusvahelisi lauluüritusi Gaudeamus ja Europa Cantat, mille toimumine on suure hulga osapooltega kokku lepitud juba aastaid tagasi. Minister neid küsimusi uuesti ette lugema ei pea. Tänan!

16:35 Esimees Eiki Nestor

Küll aga peab minister vastama nendele küsimustele, mida ta ette lugema ei pea. Palun, rahandusminister Sven Sester!

16:35 Rahandusminister Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head arupärijad! Esitasite mulle 15. mail arupärimise, kus tundsite huvi, kuidas rahastatakse laulu- ja tantsupidusid. Te olite nõus sellega, et ma võimalikult kiire vastamise huvides küsimusi ette ei loe. Et oleks korrektne, ma siiski ütlen ka küsimuse ära, see mõni minut või need mõned sekundid ei mängi nii suurt rolli.

Esimene küsimus on, missugune on valitsuse seisukoht laulu- ja tantsupeo traditsiooni säilitamise suhtes ja milline on 2019. aasta peo eelarve ja rahastamise täpne plaan. Loomulikult peab valitsus laulupeotraditsioone oluliseks osaks eesti rahvuskultuurist ja muidugi kavatseb ta selleks ka vahendeid eraldada. 2019. aasta juubelilaulupeo ettevalmistamiseks ja läbiviimiseks on plaanis eraldada aastatel 2017–2019 ehk kolme aasta jooksul kokku 4,15 miljonit eurot. Selles on riigi panus ehk otsene maksumaksja panus 2,61 miljonit eurot ning lisaks Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse kavandatud omatulu kulutus 1,54 miljonit eurot nende aastate jooksul.

Teine küsimus: "Missugused lahendused leitakse rahvusvaheliste laulupidude rahastamiseks, mille toimumised on mitmete osapooltega kokku lepitud juba aastaid tagasi?" Siin saab rääkida näiteks üliõpilaslaulupeost Gaudeamus 2018. aastal. Kui nüüd sellele eraldi tähelepanu pöörata, siis selle laulupeo korraldamiseks vajaliku raha taotlust praeguses riigi eelarvestrateegia protsessis ükski osapool ei esitanud ja seoses sellega me RES-i läbirääkimistel seda ka ei arutanud. Samas ma tean, et kultuuriminister otsib koostöös haridus- ja teadusministriga lahendusi, kuidas eelarvete raames vajalik rahastus siiski leida. Kindlasti see pidu ära ei jää. Selle kohta on ka peaminister infotunnis aru andnud, kui proua Krista Aru eraldi sellel teemal talle küsimusi esitas.

Mis puudutab laiemalt vajadust laulupidude rahastamist muuta, siis siin on pall vastutavate ministrite käes. Mina rahandusministrina ootan pigem ettepanekuid järgmise aasta riigi eelarvestrateegia protsessis 2018. aasta kevadel. Muidugi kõik rahastamisvajadused konkureerivad omavahel. See on loomulik ja see on teada. Valitsus lähtub otsuste tegemisel ka valdkonnaministrite konkreetsetest prioriteetidest. Ma siis kolmandat küsimust ei hakka siin käsitlema, sest selle kohta on teil informatsioon juba olemas. Aitäh!

16:38 Esimees Eiki Nestor

Riigikogu liikmetel on ministrile küsimusi. Laine Randjärv, palun!

16:38 Laine Randjärv

Aitäh! Hea minister! Mainisite Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse omatulust saadavat raha, mis on planeeritud 2019. aastal kasutusele võtta. Samas on olemas info, et noortepeo piletitulu ei laeku enam Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse eelarvesse, vaid see võetakse riigieelarvesse. See tundub kummaline, sest tavaliselt on laulu- ja tantsupeo sihtasutus saanud pidudel teenitud vahendeid kasutada tervikuna laulupeoliikumise huvides. Näiteks on rahastatud erinevaid mentorprogramme, et meie noortemeeskoorid saaks tegutseda ja nende juhendajatele saaks tasu maksta. See ei ole mitte ainult konkreetse peo teema. Sellepärast ongi jätkusuutlikkuse küsimus üles tõstetud. Mis on teie kui rahandusministri seisukoht, kas piletitulu, mida Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus teenib, võiks jääda sihtasutuse enda eelarvesse?

16:40 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Kui vaadata eraldisi kolme aasta jooksul kokku, siis nagu ma enne ütlesin, tegemist on summaga 4 150 000 eurot. Kuidas see jaguneb? Loomulikult kõige suurem osa sellest on ette nähtud kulutada aastal 2019, kui toimub laulu- ja tantsupidu. Siis kulutatakse sellest 4,15 miljonist 3,4 miljonit. See summa vaikselt kasvab. Ma ütlen stenogrammi huvides, et see jääks kuskile kirja ja me saaks sealt alati vaadata: 2017. aastaks on eraldatud 280 000 eurot, 2018. aastaks 470 000 ja 2019. aastaks 3,4 miljonit eurot. Kokku 4,15 miljonit. Proportsioonid on täpselt niisugused, nagu ma ütlesin. 2019. aastaks on kõige suurem summa ehk 3,4 miljonit, kusjuures omavahendite osakaal on 1,3 miljonit 2,1 miljonist. Spetsiifilisemalt saab teile kindlasti vastata valdkonnaminister, kes teab, milliseid vahendeid tahetakse ühes või teises sihtasutuses hoida. Rahandusministril ei ole üldkoosoleku vormis kontrolli ja ta ei pea oma igapäevases tegevuses läbirääkimisi konkreetsete sihtasutustega nende majandamisel.

16:41 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

16:41 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud rahandusminister! Te mainisite, et tudengilaulupeo Gaudeamus rahastamisel on kahetsusväärset tõesti segadust olnud. See taotlus on jäänud õigel ajal esitamata. Kas nüüd on kultuuriminister ning haridus- ja teadusminister ühise taotluse järgmisel aastal toimuva tudengite laulupeo rahastamiseks esitanud ja kui on, siis mis summas?

16:42 Rahandusminister Sven Sester

Jaa, see kiri laekus rahandusministrile RES-i protsessi käigus, ma võin eksida, aga vist viimasel või eelviimasel päeval – siis, kui protsess oli juba jõudnud lõpusirgele. See taotlus tuli ühiskirjana kultuuri- ja haridusministrilt. Loomulikult, kui uued rahastamisotsused tehakse, siis seda ka käsitletakse. RES-i nn klassikalises protsessis seda taotlust ei esitatud, see laekus alles tolle kirja näol. Kui saabub aeg, mil me jälle hakkame rääkima võimalikest rahaeraldistest – neid asju arutatakse alati kaks korda aastas, kas konkreetse riigieelarve menetluse ajal või kevadel riigi eelarvestrateegia menetluse ajal –, siis on see laual. Praegu on see ühiskiri lõpuks esitatud, aga mitte varasemas protsessis eelarvest raha saamise lisataotluse näol.

16:43 Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, palun!

16:43 Andres Ammas

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister! Et 2019. aastal möödub 150 aastat esimesest laulupeost, siis tõenäoliselt laulurahvas loodab õigustatult, et see pidu tuleb pisut vägevam kui tavalised peod. Kas teie käsutusse on teie tublid abilised andnud andmeid, kui palju selle peo eelarve on suurem kui näiteks eelmise peo oma, mitme protsendi võrra? Kui teie käsutuses on neid andmeid, siis palun jagage neid meiega!

16:43 Rahandusminister Sven Sester

Ma ei saa teile kohe praegu küll öelda, kui palju see on suurem võrreldes varasemaga. Küll võin teile öelda, kui suurt summat Kultuuriministeerium 2019. aasta juubelilaulupeoks taotleb. See summa on 1,8 miljonit eurot riigi raha. Ja see taotlus on praegu riigi eelarvestrateegias juba aluseks võetud täpselt selles summas, mida kultuuriminister taotleb. Seda ei ole vähendatud. Nii et riigi eelarvestrateegias on see olemas. Enne me ühe teise eelnõu puhul arutasime, kas on võrdusmärk mingite tulude ja kulude vahel, ja siis ma märkisin, et paindlikkust püütakse suurendada. Sellel summal on kate olemas. Me ei saa öelda, et see kate tuleb magustatud jookide või alkoholiaktsiisist – neil ei ole omavahel võrdusmärki. Aga kate on olemas. Kultuuriminister taotleb 1,8 miljonit eurot ja riigi eelarvestrateegias on see ilma vähenduseta sees.

16:44 Esimees Eiki Nestor

Urve Tiidus, palun!

16:44 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud rahandusminister! Proua Randjärv mainis oma küsimuses ka ühte teist suurt rahvusvahelist laulusündmust – Europa Cantati. Kas te ministrina olete kursis Europa Cantatiga, mis toob järgmisel aastal, 2018. aasta suvel Eestisse 5000 lauljat tervest maailmast? Kas selle jaoks on piisavalt eelarvevahendeid olemas? 5000 lauljat tervest maailmast – see on lisaks sellele, et siin hakatakse kenasti koos laulma, Eestile ju ka suurepärase turundusvõimalus.

16:45 Rahandusminister Sven Sester

Kui te soovite teada, kas riigi eelarvestrateegia menetluses oli eraldi lisataotlus selle kohta, et Europa Cantatile veel täiendavat rahaeraldust saada, siis vastan, et sellist lisataotlust ei esitatud. Kui te küsite, kas kultuuriminister näeb ministeeriumi osa selle Europa Cantati korraldamisel, siis ma arvan, et kindlasti peaks sellest tema kui valdkonnaministriga eraldi rääkima. Eraldi taotlust aga ei esitatud ja nii me ei saanud seda ka arutada.

16:46 Esimees Eiki Nestor

Ain Lutsepp, palun!

16:46 Ain Lutsepp

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Minu küsimus puudutab Kalevi staadioni, millel on ambitsioonikas plaan – ja õigustatud plaan – saada rahvusstaadioniks, kus toimuksid ka tulevikus laulu- ja tantsupeo üritused. Kui suur on siin riigi osalus investeeringute ja muude toetuste näol?

16:46 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile, see on hea küsimus! Ma ütleks nii, et see on olnud kultuuriministri kõrgendatud prioriteetide hulgas, kui ta on meile esitanud kinnisvara puudutavaid taotlusi. Neid taotlusi esitavad ju kõik valdkonnaministrid. Kalevi staadioniga seonduv on olnud kultuuriministri tähtsaimaid prioriteete, kui mitte lausa kõige tähtsam. Tänapäevaks on valitsus sisuliselt otsustanud suunata sinna lähiaastatel täiendavaid vahendeid, et kogu see staadion saaks korda tehtud. Selle kohta on olemas ka eraldi projektid, mida see kordategemine oma olemuses tähendab, mida sinna juurde ehitatakse ja kuidas see protsess kõik käib. See on mitmeaastane ettevõtmine. Kultuuriminister on selle võtnud oma kõrgendatud tähelepanu alla ja valitsus juba langetanud otsuse, et lähiaastatel see staadion korda tehakse.

16:47 Esimees Eiki Nestor

Rohkem rahandusministrile küsimusi ei ole. Aitäh, Sven Sester! Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel Laine Randjärv, palun! Nii nagu ikka, 5 + 3, kohe kolm minutit juurde.

16:47 Laine Randjärv

Austatud juhataja! Austatud minister! Head kolleegid! Täna ministrit nende vastuste eest! Jah, ilmselgelt kuuluvad need teemad rohkem kultuuri- ja haridusministri haldusalasse, aga kuna

Rahandusministeerium on ikkagi see ministeerium, kes lõppkokkuvõttes otsustab eelarve tasakaalu või siis mittetasakaalu üle ja ka lisavahendite eraldamise üle, siis tegelikult oli see kindlasti asjakohane arupärimine. Mõlemad valdkonnaministrid on rääkinud, et nad ei ole Rahandusministeeriumist head mõistmist leidnud.

Laulupeoliikumine ja kogu laulupeoga seotud protsess on üks pikk ja keeruline sündmuste jada. Nagu me teame, varsti saab 150 aastat esimesest laulupeost. Väga erinevatel aegadel on valitsused selle rahastamise erinevalt suhtunud. Nostalgiliselt võib ehk meenutada aegu, kui Nõukogude okupatsiooni tingimustes eraldati laulupidude läbiviimiseks erakordselt suuri summasid, lootuses, et see paneb inimeste suu kinni ja vähendab üldist protestimeeleolu. Aga just tänu nendele laulu- ja tantsupidudele hoiti üleval seda natukest, mis aitas meil 1990. aastate alguses taasiseseisvuda.

Seetõttu ma leian, et laulupidu ei ole lihtsalt üks sündmus paljude teiste sündmuste jadas, vaid see on sündmus, mis on aidanud taas luua meie riigi. Kummaline on see, et alati, kui toimuvad koolinoorte laulu- ja tantsupeod ning ka üldlaulu- ja tantsupeod, toimub kõigepealt suur vaidlemine, kes on siis tähtsam läbiviija, kas haridusministeerium või Kultuuriministeerium. Ei suudeta ära jagada, kes mille eest vastutab, kes raha küsib, ei teata, kas on RES-i esitatud taotlus või ei ole, ja küsitakse, miks Kultuuriministeerium peab esitama, tehku seda haridusministeerium jne. Sellised asjad teevad ärevaks. Asjaomased ministeeriumid võiksid iga hinna eest, kümne küünega püüda seda tähtsat sündmust n-ö endale saada, aga selle asemel pillutakse seda vastutust, nagu Tatikas ja Vesipruul pildusid surnud koera üle aiavärava. See, mis juhtus Gaudeamuse laulupeo rahastamise taotlusega, tundub erakordselt kummaline ja nõrdima panev.

Noorte laulu- ja tantsupeod on Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusalas. Üldlaulu- ja tantsupeod on Kultuuriministeeriumi haldusalas. Samal ajal korraldab kõike Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA, mille nõukogus on inimesi nii ühest kui ka teisest ministeeriumist. Samal ajal ei ole nõukogus olevad inimesed otsustustasandi inimesed, nad on rohkem nõunikud. Kõik on väga head spetsialistid, ma midagi nende kohta ei ütle, aga otsustaja on ikkagi lõppkokkuvõttes Rahandusministeerium.

Ja ongi niisugune olukord, et kui raha võideldakse välja konkreetseks peoaastaks, siis vahepeelsel ajal laulupeoliikumine kiratseb – kiratsevad koorid, kiratsevad koorijuhid. Süsteem, kuidas koorijuhtidele palka makstakse, ei ole paigas. Me kõik tahame minna laulu- ja tantsupeole ning näha seal 24 000 särasilmset lauljat ja tantsijat esitamas tervele maailmale meie traditsioonilisi ja uusi teoseid, mis meid maailmas tuntuks on teinud, aga samal ajal ei taha me tegelikult toetada seda liikumist tervikuna. See töö peab olema järjepidev. Ükski koor ei tule kokku ainult üheks laulu- ja tantsupeoks, rääkimata rahvatantsurühmast. See on aastatepikkune töö, alates mudilastest ja algkoolilastest peale.

Kindlasti on tore, et ametnikud valmistasid ministrile ette vastused, mis sisaldasid ka konkreetseid komakohtadega arve jne. Aga tegelikult ma väga ei tundnud selles vastuses südamevalu. Minul on see südamevalu olemas. Kui me ei suuda laulupeoliikumist stabiilselt rahastada, siis võib-olla peame oma 150. aastapäeva laulupeo ära, aga kas 160. aastapäeva enam tuleb, selle kohta ei oska midagi öelda. Koolides ei maksta muusikaõpetajatele sama tasu nagu õpetajatele, kui nad teevad koori, rääkimata sellest, et täiskasvanute kooride juhid ei saaks tegelikult üldse mingisugust tasu, kui lauljad, kellest suur jagu on pensioniealised, ei korjaks rahakest kokku, et nende koorijuht nendega ikka tegeleks.

Nii et mentorprogramm, mida rahastati laulupeo piletite rahaga, on väga suure küsimärgi all. Sellest räägiti murelikult Eesti Meestelaulu Seltsi üldkoosolekul, sest alates sügisest puudub igasugune toetus. Mentorprogrammist on rahastatud ka noorte meeste kooride dirigente, õigemini mitte ainult dirigente, vaid kogu noorte meeste kooride liikumist, mis vahepeal on toonud lauljate ridadesse ligi 700 noort meest, et laulväljak ei jääks meestest tühjaks. Aga nüüd mõeldakse kogu aeg rahastamise variante, piletitulu kasutamise võimalusi ringi ja ühel hetkel on võib-olla laulukaare all laval ainult seenioride koorid ja needki ainult naiskoorid. Nii et mõelgem selle peale! Mul ei ole naiskooride vastu midagi, aga me võiksimme oma nii pikaajalist traditsiooni siiski tasakaalustatult hoida. Tegelikult on imelik kogu aeg seda raha välja võidelda ja paluda, see on nagu alandav. Laulu- ja tantsupidudel peaks olema kindel koht eelarves, nii et keegi ei peaks selleks raha paluma, olenemata sellest, missugune koalitsioon parasjagu võimul on. Aitäh!

16:54 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

16:54 Krista Aru

Austatud Riigikogu esimees! Austatud rahandusminister! Head rahvaesindajad! Minu jutt ei ole küll otse rahandusministrile, see on pigem nagu kõigile meile. Kõik need probleemid, mis on seotud laulu- ja tantsupeoga, nimetas Laine Randjärv siin kenasti ära. Ma peatuksin veelgi üldisemal tasandil. Eesti rahval on palju ilusaid traditsioone oma minevikust, oma ajaloost, mis on kenasti kaasaega jõudnud. Ning see toomine kaasaega on meile toonud nii palju rõõmu ja me oleme uhked, et saame olla üks UNESCO kultuuripärlitest. Meie kõikide, kõikide Eestimaa inimeste suur kohustus peaks olema mõelda ja tegutseda nii, et laulu- ja tantsupeod jääks kestma. Aga kestma jäävad need tõesti siis, kui noored hakkavad laulma, hakkavad tantsima, kui nad hakkavad ise selle vastu huvi äratama, kui tekivad uued inimesed, kes saavad laulu- ja tantsupidusid juhtima hakata. Ja tõesti on väga kurb, kui me alati lahendame ees ootava laulupeo eel küsimust, kuidas seda rahastada. Küsimus ei ole ju ühes peos, küsimus on selles, kuidas säilib üks ilusaimaid traditsioone, mille üle Eesti rahvas saab uhke olla. Ma kutsun Vabaerakonna nimel üles mõtlema ka selles küsimuses hoopis suuremalt ja laiemalt ja ka julgemalt. Meil on, mille üle uhke olla. Hoidkem siis seda! Ärgem tehkem nii, et rahandusminister peab tulema siia vastama küsimusele, kas laulupidu rahastatakse või mitte. See asi on suurem kui meie täna, suurem kui meie eelkäijad ja suurem kui need, kes tulevad pärast meid. See on meie ühine väärtus ja ei ole raske kõikidel ministeeriumidel koostööd teha selle nimel, et seda kaitsta. Aitäh!

16:57 Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, palun! Sõnavõtt kohalt.

16:57 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetavad Riigikogu liikmed! Kasutades võimalust, et väga harva on Riigikogus arutlusteemaks siinkõneleja otsene eriala, õpitud eriala, täiendan eelkõnelejate mõtteid veel mõne aktsendiga. Ma arvan, et see küsimus on nii tähtis, et meie lugupeetud kultuurikomisjoni liikmed võiksid laulu- ja tantsupidude kultuuri arutelu mingil hetkel tõstatada oluliselt tähtsa riikliku küsimusena. See ei ole üle pakutud. Ja vahel mulle tundub, et need asjad, mis on kõige enesestmõistetavamad ja mille tähtsust me kõik rõhutame siis, kui näiteks Postimehe ajakirjanik meilt selle kohta küsib ja kellele vastates me otsime üha ilusamaid sõnu, võivad just väga kiiresti koost ära laguneda. Kuidagi ei leita lahendust koorijuhtide ettevalmistusele kõrgkoolides. Praegu on see ettevalmistus killunenud kolme kooli vahel: muusikaakadeemia, Tallinna Ülikool ja Viljandi kultuuriakadeemia. See ettevalmistus ei ole asjatundjate sõnul piisav, et noor kooli lõpetanud inimene suudaks koore laulupeoks ette valmistada. Teiseks, juba jutuks olnud koorijuhtide tasustamine. Ma tean, et Eestis on väga palju tublisid koolijuhte, kes võrdsustavad koorijuhtide tööd õpetaja tööga. Kooritunnid on nendes koolides õppekavas võrdselt teiste tundidega ja saavad samamoodi ka tasustatud. See eeskuju väärriks laiemat järgimist. Kolmas teema: praegu on fookusest täiesti väljas kohalikud peod, maakonna laulu- ja tantsupeod, mis praegu toimuvad pigem projektipõhiselt kui järjepidevalt rahastatutena. Kui püramiidi alus on tagasihoidlik, ei ole ka tippe. Aitäh!

16:59 Esimees Eiki Nestor

Riigikogu liikmetel ei ole rohkem soovi sõna võtta. Härra minister ka ei soovi. Lõpetan selle päevakorrapunkti arutelu.

5. 16:59 Vaba mikrofon

16:59 Esimees Eiki Nestor

Vaba mikrofon. Soove täna ei kosta. Kohtume homme!

Istungi lõpp kell 16.59.